

MANUÁL PRE UČITEĽA

Amari romaňi čhib 2

Naša rómčina 2

Autor:

Mgr. Eva Gašparová

Odborní konzultanti:

Mgr. Slavomír Klempár, Ing. Mgr. Gabriela Radičová, Mgr. Iveta Bartošová

Recenzenti:

PhDr. Jozef Facuna, PhD., Ing. Mgr. Gabriela Radičová

Technický redaktor:

PhDr. Jozef Facuna, PhD.

Jazyková korektúra textu v slovenskom jazyku:

Mgr. Božena Mizerová

Grafické spracovanie:

Mgr. art. Barbora Kopnická, ArtD.

Vydal:

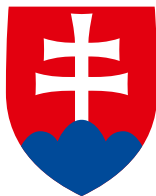
Národný inštitút vzdelávania a mládeže, pracovisko Pluhová

Pluhová 8

831 03 Bratislava

Počet strán: 82

Prvé vydanie © Národný inštitút vzdelávania a mládeže, pracovisko Pluhová, Bratislava, 2023

Working together for a green, competitive and inclusive Europe
Working together for an inclusive Europe

Spolu s Rómami dosiahneme viac – Together with Roma, we will achieve more – Jekhetane le Romenca buter keraha

www.norwaygrants.sk

Podakovanie za podporu:

Projekt s názvom „*Inovatívne vzdelávanie učiteľov s cieľom zvýšiť ich interkultúrne kompetencie vo vzdelávacom procese rómskych žiakov*“ získal grant z Nórska prostredníctvom Nórskeho grantov v sume 1 326 000 €. Projekt bol spolufinancovaný v sume 234 000 € zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Cieľom projektu je systémová podpora zavedenia vyučovania rómskeho jazyka a literatúry, rómskej kultúry a rómskej histórie na všetkých stupňoch vzdelávania v rámci školských vzdelávacích programov škôl so žiakmi z rómskych komunít, podpora interkultúrneho vzdelávania, demokratického a inkluzívneho školského prostredia.

Thanks for the support:

The project entitled „*Innovative Training of Teachers to Increase Intercultural Competences of Teachers in the Educational Process of Roma Pupils*“ was awarded from Norway through the Norway Grants in the amount of 1 326 000 €. The project was co-financed in the amount of 234 000 € from the state budget of the Slovak Republic. The aim of the project is to systematically support the introduction of the teaching of Romani language and literature, Roma culture and history at all levels of education within the school curricula of schools with pupils from Roma communities, to promote intercultural education, democratic and inclusive school environments.

Predhovor

Manuál k učebnici Amari romaňi čhib 2 obsahuje charakteristiku tematického celku, témy obsiahnuté v tematickom celku, didaktický zámer s popisom poznávacích a komunikačných kompetencií, ktoré si majú žiaci osvojiť v rámci tematického celku, popis gramatického učiva. Precvičovať a upevňovať gramatické učivo si žiaci môžu formou cvičení v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

Manuál poskytuje učiteľom rómskeho jazyka a literatúry návrhy na metódy a formy práce s učebnými textami v rámci jednotlivých lekcí, správne odpovede k cvičeniam, pomocné otázky na zistenie úrovne porozumenia učebných textov v rómskom a slovenskom jazyku a preklady niektorých textov z rómskeho jazyka do slovenského jazyka.

Variabilita metód v závislosti od konkrétnej situácie v triede je nutnou podmienkou úspešného učenia. Inštrukcie pre učiteľa treba chápať ako návrhy, ktoré sa môžu prispôbovať prípadne doplniť a rozšíriť podľa materiálnych podmienok a potrieb konkrétnej školy.

Obsah

Tematický celok

ME THE MIRI FAMIL'IJA/JA A MOJA RODINA	7
Návrhy na prácu s učebnými textami	8

Tematický celok

KHER THE LESKERE FUNKCIJI/DOM A BÝVANIE	17
Návrhy na prácu s učebnými textami	18

Tematický celok

BUŤI THE PROFESIJI/PRÁCA A ZAMESTNANIE	24
Návrhy na prácu s učebnými textami	25

Tematický celok

VOL'NO VACHT THE LESKERI ORGANIZACIJA/VOL'NÝ ČAS A JEHO ORGANIZÁCIA	29
Návrhy na prácu s učebnými textami	30

Tematický celok

VEŠA-PAŇA/PRÍRODA	38
Návrhy na prácu s učebnými textami	39

Tematický celok

DROMARIPEN/CESTOVANIE	44
Návrhy na prácu s učebnými textami	45

Tematický celok

URAVIBEN/OBLEČENIE	50
Návrhy na prácu s učebnými textami	51

Tematický celok

CHABEN THE PIJIBEN/JEDLO A PITIE	55
Návrhy na prácu s učebnými textami	56

Tematický celok

BAJIŠAGOS PAL O SASŤIPEN/STAROSTLIVOSŤ O ZDRAVIE	60
Návrhy na prácu s učebnými textami	61

Tematický celok

ARTIKAŇIBEN, DŽANIBEN THE TECHNIKA/UMENIE, VEDA A TECHNIKA	68
Návrhy na prácu s učebnými textami	69

Tematický celok

SIKHL'UVIBEN/VZDELÁVANIE	76
Návrhy na prácu s učebnými textami	77

Lekcija 1/Lekcia 1**ME THE MIRI FAMIL' IJA/JA A MOJA RODINA****Učivo:**

Prindžaripen/Zoznamovanie; Bazutne famil'ijakere cirdl'ipena/Základné rodinné vzťahy; Paživ andre romaňi famil'ija varekana the akana/Úcta v rómskych rodinách niekedy a dnes; Ča ajso d'ives the inepi andre miri famil'ija/Len taký obyčajný deň v mojej rodine; Charakteristikane manuškere ajsipena/Charakterové vlastnosti človeka; Inepi andre miri famil'ija/Sviatky v mojej rodine; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

zoznámiť sa s mladými Rómami – Kristiánom, Kristínou a Simonou, rozprávať o rodine – vzťahoch medzi členmi rodiny, vedieť rozprávať o úcte (paživ) v rómskej rodine v minulosti a dnes, vedieť rozprávať o činnostiach v rodine počas dňa, vedieť rozprávať o kladných a záporných ľudských vlastnostiach – tvoriť otázky a odpovede na vyjadrenie vlastností ľudí, vedieť rozprávať o sviatkoch a oslavách v rodine, vedieť rozprávať o živote a literárnej tvorbe Mileny Hübschmannovej, pre-rozprávať obsah prečítaného textu – vyjadriť svoje pocity a zážitky.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda - reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne vizuálne materiály: obrázky, prezentácie.

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, obrázkový materiál, pracovný zošit

Gramatika:

Zlučovacie spojky – the, u, ta, podradňovacie spojky – kaj, te

Skloňovanie podstatných mien zakončených na spoluhlásku – dad, daj, manuš, amal...

Prídavné mená, ktorých nominatív je bez koncovky – šukar, oikoklitické prídavné mená, ktorých nominatív jednotného čísla má koncovku: v mužskom rode -o, v ženskom rode -i, xenoklitické prídavné mená, ktorých nominatív je v obidvoch rodoch -o (intelligentno).

Stupňovanie prídavných mien.

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 1. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Prindžaripen/Zoznamovanie

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – spoznať život mladých ľudí, ktorí žijú na Slovensku a v iných krajinách.

Cvičenie 1.

Prindžaren le terne Romen, save dživen andro aver thema u genen, so jon keren./Spoznajte mladých Rómov, ktorí žijú v iných krajinách a čítajte, čo oni robia.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebnými textami:

Žiaci samostatne čítajú texty k fotografiám Kristíny, Kristiána a Simony. Po prečítaní textov odpovedajú na otázky:

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textov:

1. Ko hin e Kristina?/Kto je Kristína?
2. Kaj joj dživel?/Kde žije?
3. Save čhibenca joj vakerel?/Ktorými jazykmi rozpráva?
4. So joj kerel andro vol'no vacht?/Čo robí vo voľnom čase?
5. Ko hin o Kristijan?/Kto je Kristián?
6. Kaj jov dživel?/Kde žije?
7. Savi sikhad'i jov agorind'a?/Ktorú školu ukončil?
8. Savi buči kamel o Kristijan te kerel?/Akú prácu chce Kristián robiť?
9. Ko hin e Simona?/Kto je Simona?
10. Kaj joj dživel?/Kde žije?
11. Kaj akana e Simona sikh'ol?/Kde Simona študuje?
12. So la nekbuter interesinel?/Čo ju najviac zaujíma?

A1 Gen merkindones u phen pal soste vakerele o Kristijan le sikh'ardeha. Čítaj pozorne a povedz, o čom hovorí učiteľ s Kristiánom.

Návrh na prácu s učebným textom:

Rozdeliť žiakov do dvojíc a požiadať ich, aby si prečítali dialóg a preložili ho. Jedna dvojica prečíta dialóg nahlas a preloží ho riadok po riadku. Po prečítaní dialógu žiaci odpovedajú na otázky:

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. So le Kristijan nekbuter interesinel andro dživipen?/Čo Kristiána zaujíma najviac v živote?
2. Pre savi bašad'i jov bašavel?/Na akom hudobnom nástroji hrá?
3. Savi škola agorind'a o Kristijan?/Ktorú školu ukončil Kristián?
4. Pre savi škola mek sikh'ol?/Na ktorej škole ešte študuje?
5. Kaj jov akana kerel buči?/Kde teraz pracuje?
6. Bašavel mek vareko andre leskeri famil'ija pre varesavi bašad'i?/Hrá ešte niekto v jeho rodine na nejaký hudobný nástroj?
7. Savi buči kamel te kerel o Kristijan te agorinela e uči sikhad'i?/Akú prácu chce Kristián robiť po ukončení vysokej školy?

B Bazutne famil'ijakere cird'ipena/Základné vzťahy v rodine

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, samostatná práca, čítanie s porozumením, dialógy.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – rozprávať o vzťahoch v rodine, rešpekt, vzájomná pomoc.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci potichu prečítajú text, čo rozpráva Dominik o svojej rodine. Po prečítaní textu žiaci vypracujú cvičenie zamerané na porozumenie textu.

Správne riešenie:

1. Keci dženengeri famil'ija hin le Dominik?/Kol'ko osôb je v Dominikovej rodine?
c) ehta džene/sedem osôb
2. Savi bući kerel leskero dad?/Akú prácu vykonáva jeho otec?
a) lavutaris/hudobník
3. Savi bući kerel leskeri daj?/Akú prácu vykonáva jeho mama?
a) bikenel andre sklepa/predáva v obchode
4. Kaj kerel bući leskero phral?/Kde pracuje jeho brat?
b) andre bazutni sikhad'i/v základnej škole
5. Andre savi sikhad'i phirel le Dominikoskeri phen?/Ktorú školu navštevuje Dominikova sestra?
c) andre bazutni sikhad'i/do základnej školy
6. Savo hino leskero papus?/Aký je jeho dedo?
a) imar hino phuro/už je starý
7. Savi hiñi leskeri baba?/Aká je jeho babka?
a) lachi manušni/je dobrá žena
8. Kaj sikh'ol o Dominik?/Kde študuje Dominik?
b) andre maškarutni sikhad'i/na strednej škole

C Pařiv andre romaři famil'ija varekana the akana/

Úcta/česř v rómскеj rodine niekedy a teraz

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, čítanie s porozumením. V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť sa s významom slova – pařiv/úcta. Úcta hlavne k starším členom rodiny sa v tradičnej rómскеj rodine veľmi dodržiavala. Rozprávač, ako sa dá prejaviť úcta.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit, interaktívna tabuľa

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text, neznáme slová si vyhl'adávajú v slovníku. Po prečítaní textu, žiaci utvoria odpovede na otázky zamerané na porozumenie textu.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. So hin ko Roma pařiv?/Čo znamená pre Rómov úcta/česř?
2. Sar pes e pařiv šaj sikhavel le manušeske?/Ako sa dá prejaviť úcta človeku?
3. Sar šaj o manuš čhinel varekaske e pařiv?/Ako môže človek niekoho uraziť?
4. Sar šaj o manuš našavel e pařiv?/Ako môže človek stratiť úctu/česř?
5. Sar pes le manušeske kampil te l'ikerel, te kampil te chudel pařiv?/Ako sa musí človek správať, aby si ho uctili?

D Ča ajse d'ivesa the inepe andre miri famil'ija/

Obyčajné dni a sviatky v mojej rodine

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, čítanie s porozumením.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – vedieť opísať pracovný deň v svojej rodine.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text Pal ča ajso d'ives andre Kristinkakeri famil'ija/Obyčajný deň v Kristínkinej rodine. Neznáme slová si vyhl'adávajú v slovníku v záverečnej časti 1. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok zameraných na obsah textu. V rámci domácej prípravy žiaci opíšu obyčajný deň v svojej rodine.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Keci phrala-pheňa hin la Kristina?/Kol'ko súrodencov má Kristína?
2. Dživel e Kristinka peskere phraleha jekhetane la daha the le dadeha?/Žije Kristína so svojím bratom spolu s mamou a otcom?
3. Kana e Kristina uštel tosara the so pal'is kerel?/Kedy Kristína ráno vstáva a čo potom robí?
4. Chal e Kristina le phraleha tosarutno chaben?/Raňajkuje Kristína so svojim bratom?
5. Keci orendar avel e Kristina le phralera khere andal e sikhad'i?/Kedy prichádza Kristína so svojim bratom domov zo školy?
6. Keci orendar avel lengeri daj andal e buči khere?/Kedy prichádza ich mama domov z práce?
7. So keren savore palodilis khere?/Čo všetci robia poobede?
8. Kana chan račakero chaben?/Kedy večerajú?
9. Kaj dživen la Kristinakeri phuri daj the phuro dad?/Kde žijú Kristínini starí rodičia?
10. Savo cirdl'ipen hin maškar o džene andre Kristinakeri famil'ija?/Aký vzťah je medzi členmi v Kristíninej rodine?

E Charakteristikane manuškere ajsipena/

Charakteristické ľudské vlastnosti

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – vedieť povedať kladné a záporné ľudské vlastnosti.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit, interaktívna tabuľa

Návrh na prácu s učebnými textami:

Učiteľ oboznámi žiakov so slovnou zásobou. Individuálna práca – žiaci potichu čítajú texty o kladných a záporných vlastnostiach a vypíšu ich do stĺpcov v 1. úlohe. Potom môžu žiaci individuálne rozprávať o svojich kladných a záporných vlastnostiach.

E1 Charakteristikane manuškere ajsipena/

Charakteristické ľudské vlastnosti

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, čítanie s porozumením samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – vedieť opísať člena rodiny, alebo priateľa/priateľku.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text So vakerel o Marek pal peskero dad./Čo rozpráva Marek o svojom otcovi. Neznáme slová si žiaci vyhl'adávajú v slovníku v záverečnej časti 1. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok v 2. cvičení.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Keci berš hin le Marekoskere dadeske?/Kol'ko rokov má Marekov otec?
2. Hino thulo?/Je obézny?
3. Save les hin bala the jakha?/Aké má vlasy a oči?
4. So šukal'arel leskero muj?/Čo skráš'uje jeho tvár?
5. Soske les hin bare brozul'i pro vasta?/Prečo má veľké mozole na rukách?
6. Phen, save charakteristikane ajsipena hin le Marekoskere dades?/Povedz, aké charakteristické vlastnosti má Marekov otec?
7. Keci phrala-pheňa hin le Marekoskere dades?/Kol'ko súrodencov má Marekov otec?
8. Pal soste nekbuter vakeren, te hine jekhetane?/O čom najviac rozprávajú, keď sú spolu?
9. Savo nasval'ipen hin le Marekoskere dades?/Akú chorobu má Marekov otec?

2. Romane god'aver lava/Rómske príslovia

Vyzvaný žiak prečíta jedno príslovie a svojimi slovami objasní jeho poučný zámer.

1. Ko so rodel, oda the arakhel./Kto čo hľadá, to aj nájde.
2. Nič man nane a barvalo som./Nič nemám a bohatý/á som.
3. O Del diňa adad'ives, dela the tajsa./Boh dal dnešok, dá aj zajtrajšok.
4. Te merel dad, rovel e vod'i, te merel daj, rovel o jilo./Keď zomrie otec, plače duša, keď zomrie matka, plače srdce.

3. V 3. cvičení žiaci napíšu slovné spojenia s opačným významom.**Správne riešenie:**

1. lačo dad – dobrý otec	5. barikaňi čhaj – pyšné dievča
2. phuri džuvl'i – stará žena	6. čačelavengero amal – pravdovravný priateľ
3. hamišno manuš – skúpy človek	7. buťakero čhavo – pracovitý chlapec
4. paťivalo Rom – čestný Róm	8. jileskeri daj – dobrosrdečná mama

4. Vyzvaní žiaci čítajú text So vakerel e Nikola pal e Karačoňa andre lakeri famil'ija./Čo rozpráva Nikolka o Vianociach v jej rodine.

Neznáme slová si žiaci vyhľadávajú v slovníku v záverečnej časti 1. lekcie. Po prečítaní textu žiaci povedia aké zvyky a tradície majú na Vianoce v ich rodinách.

G Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote významnej českej vedeckej lingvistke Milene Hübschmannovej, jej literárnej tvorbe a prínose pre rómsky jazyk. Po prečítaní textu žiaci odpovedajú na otázky v 2. cvičení. Potom sa žiaci oboznámia s literárnou tvorbou Mileny Hübschmannovej v textovej prílohe učebnice.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit, interaktívna tabuľa

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Savo them la Milena bares interesinelas?/O ktorú krajinu sa Milena najviac zaujímala?
2. Kaj joj sikh'olas aver themutne čhiba?/Kde sa učila cudzie jazyky?
3. Kaj elšines šund'a e romaňi čhib?/Kde prvýkrát počula rómsky jazyk?
4. Soske joj phirelas andro romane tabora pro Slovačiko?/Prečo chodila do rómskych osád na Slovensku?
5. Savi gend'i irind'a pal peskere predžid'ipena le Romenca?/Ktorú knihu napísala o svojich zážitkoch s Rómami?
6. Kaj e Milena sikh'arelas e romaňi čhib the kana zathod'a o oboris romistika pre Karlovo univerzita?/Kde Milena vyučovala rómsky jazyk a kedy založila odbor romistika na Karlovej univerzite?

Lekcija 2/Lekcia 2**KHER THE BEŠIBEN/DOM A BÝVANIE****Učivo:**

Bešiben andro bare fora, andro cikne fora the pro gav/Bývanie vo veľkých mestách, v malých mestách a na dedine; Gen o vakeriben pal o foros Kaša/Rozprávanie o Košiciach; So vakeren e Ilonka la Erikaha/O čom rozprávajú Ilonka s Erikou; Soske o Roma gele te dživel andro aver thema/Prečo Rómovia odišli do iných krajín; Cin-keriben the o službi/Nakupovanie a služby; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

otázky a odpovede na vyjadrenie miesta bydliska, na vyjadrenie života Rómov v rómskych komunitách na Slovensku a v iných krajinách, čítať text v rómskom jazyku s porozumením. Pomenovať miestnosti v dome/byte, tvoriť otázky a odpovede na porovnávanie výhod a nevýhod bývania v meste a na dedine, pomenovať nábytok v dome/byte, čítať rómsky text s porozumením, porozprávať o službách v meste a o možnostiach nakupovania na dedine a v meste, počúvanie textu s porozumením.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne vizuálne materiály: obrázky, prezentácie.

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebné texty, obrázkový materiál, prezentácie

Gramatika:

Slovesá I. triedy, II. triedy a III. triedy v prítomnom čase, v minulom čase – v imperfekte a v perfekte. Skloňovanie životných a neživotných oikoklitických podstatných mien mužského a ženského rodu bez koncovky v jednotnom a v množnom čísle. Príslovky miesta. Predložky v rómčine, ich význam a používanie.

Gramatické javy, upevňovanie slovej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 2. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Bešiben andro bare fora, andro cikne fora the pro gav./Bývanie vo veľ'kých mestách, v malých mestách a na dedine.

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, čítanie s porozumením. V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť žiakov s možnosťami bývania ľudí.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebnými textami:

Vyzvaní žiaci čítajú texty Bešiben andro foros/Bývanie v meste a text Bešiben pro gav/Bývanie na dedine. Neznáme slová si žiaci vyhľadávajú v slovníku v záverečnej časti 2. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok zameraných na obsah textu.

Otázky na zistenie úrovne porozumenia textov:

1. Kaj nekbuter manuša bešen andro foros?/Kde najviac ľudí býva v meste?
2. Soha hin lačhes te bešel andro foros?/Aké sú výhody bývania v meste?
3. Soha hin nalačhes te bešel andro foros?/Aké sú nevýhody bývania v meste?
4. Kaj bešen o manuša pro gav?/Kde bývajú ľudia na dedine?
5. Soha hin lačhes te bešel pro gav?/Aké sú výhody bývania na dedine?
6. Soha hin nalačhes te bešel pro gav?/Aké sú nevýhody bývania na dedine?

2. Cvičenie – práca s obrázkovým materiálom.

Žiaci podľa obrázkov zakrúžkujú zo štyroch možností správnu odpoveď.

B Vakeriben pal o bešiben/Rozprávanie o bývaní

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, samostatná práca, čítanie s porozumením. V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o Košiciach, druhom najväčšom meste na Slovensku.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit, interaktívna tabuľa

Návrh na prácu s učebným textom:

Učiteľ oboznámi žiakov so slovnou zásobou. Žiaci potichu čítajú text o meste Košice. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok v 3. cvičení zameraných na obsah textu.

V 2. cvičení žiaci podľa obrázkov napíšu správne pomenovania historických budov v Košiciach.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Keci manuša dživen Kašate?/Kol'ko obyvateľ'ov žije v Košiciach?
2. Save minoriti dživen Kašate?/Ktoré menšiny žijú v Košiciach?
3. Sar pes vičinel o romano teatros Kašate?/Ako sa volá rómske divadlo v Košiciach?
4. Sar pes vičinel nekbareder khangeri pro Slovačiko Kašate?/Ako sa volá najväčší kostol na Slovensku v Košiciach?

Správne riešenie v 3. cvičení:

1. Themutno teatros/Štátne divadlo
2. Jakboskero palacis/Jakabov palác
3. Sentna Alžbetakero kher/Dóm sv. Alžbety
4. Urbanovo veža/Urbanova veža

B1 Šun, so vakeren e Ilonka la Erikaha/Počúvaj, o čom sa rozprávajú Ilonka s Erikou

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, skupinová práca, počúvanie s porozumením. V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – porozumieť počutému rozhovoru o bývaní na dedine a v meste.

Pomôcky:

učebný text, audionahrávka

Návrh na prácu s učebným textom:

Učiteľ rozdelí žiakov do skupín. Žiaci si vypočujú rozhovor Ilony s Erikou. Po druhom vypočutí rozhovoru každá skupina žiakov vypracuje odpovede na otázky zamerané na obsah dialógu a rozvíjanie kritického myslenia u žiakov. Potom každá skupina prezentuje svoje odpovede a vzájomne diskutujú o svojich odpovediach a vymenia si navzájom názory.

Preklad otázok:

1. Kaj bešel e Ilonka?/Kde býva Ilonka?
2. Keci sobengero kher hin la Ilonka?/Kol'ko izbový byt má Ilonka?
3. The e Erika bešel Kašate?/Aj Erika býva v Košiciach?
4. Savo hin lakero atresis?/Aká je jej adresa?
5. Phen, kaj tu bešes?/Povedz, kde ty bývaš?
6. Vaker pal tumaro kher the pal tumaro dživipnaskero maškarutňipen./Rozprávaj o vašom dome a o vašom životnom prostredí.
7. Phen, soha hin feder te bešel pro gav u soha andro foros?/Povedz, aké sú výhody bývania na dedine a aké sú výhody bývania v meste?
8. Phen, soha hin namištes te bešel pro gav u soha namištes te bešel andro foros?/Povedz, aké sú nevýhody bývania na dedine a aké sú nevýhody bývania v meste?
9. Phen, soske varesave Roma bešen andre romaňi osada?/Povedz, prečo niektorí Rómovia bývajú v rómskych osadách?
10. Phen, savo cirdl'ipen hin akana maškar o Roma the manuša andal e majorita./Povedz, aký vzťah je teraz medzi Rómami a majoritnou spoločnosťou.

B2 Soske o Roma gele te dživel andro aver thema/Prečo Rómovia odišli žiť do iných krajín

Metódy a formy práce:

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť sa s príčinami odchodu rómskych rodín do iných krajín.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebnými textami:

Žiaci potichu čítajú texty Soske o Roma gele te dživel andro aver thema/Prečo Rómovia odišli žiť do iných krajín a So vakerel e Simona pal o bešiben andre Angl'ija/Čo rozpráva Simona o bývaní v Anglicku. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok zameraných na obsah textov.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Phen, soske o Roma gele te dživel andro aver thema./Povedz, prečo Rómovia odišli žiť do iných krajín?
2. Keci berš sas la Simonake sar gel'a peskera famil'ijaha andre Angl'ija?/Kol'ko rokov mala Simona, keď odišla s rodinou do Anglicka?
3. Kaj bešel e Simona peskera famil'ijaha andre Angl'ija?/Kde žije Simona so svojou rodinou v Anglicku?
4. Keci phrala-pheňa hin la Simona?/Kol'ko súrodencov má Simona?
5. Kaj kerel lakero dad the lakeri daj?/Kde pracuje jej otec a jej mama?
6. Soske gel'a la Simonakeri famil'ija te dživel andre Angl'ija?/Prečo odišla Simonina rodina žiť do Anglicka?
7. Sar pes la Simonakera famil'ijake dživel andre Angl'ija?/Ako sa žije Simoninej rodine v Anglicku?

C Cinkeriben the o službi/Nakupovanie a služby

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, počúvanie s porozumením. V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – vedieť porozprávať o možnostiach nakupovania v meste a na dedine, o službách, ktoré využívajú ľudia – banka, pošta, reštaurácia, hotel.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, audio nahrávka, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text – Cinkeriben the o službi/Nakupovanie a služby.

Po prečítaní textu učiteľ môže zadávať otázky:

1. Andre save boti šaj o manuša cinkeren?/V ktorých obchodoch môžu ľudia nakupovať?
2. Soske but manuša rado phiren te cinkerele andro bare botune khera, vaj supermarketi?/Prečo veľa ľudí chodí nakupovať do veľkých obchodných domov alebo supermarketov?
3. Ko andre tiri famil'ija phirele te cinkerele?/Kto v tvojej rodine chodí nakupovať?
4. Phires the tu varekana andre sklepa?/Chodíš aj ty niekedy do obchodu?
5. So šaj cinen o manuša andre zelevoca?/Čo môžu ľudia kúpiť v obchode s ovocím a zeleninou?
6. So šaj cinen o manuša andre chabnaskeri sklepa?/Čo môžu ľudia kúpiť v potravinách?
7. So šaj cinen o manuša andre maseskeri sklepa?/Čo môžu ľudia kúpiť v mäsiarstve?
8. Soske phiren o manuša andro bankos?/Aké služby poskytuje ľuďom banka?
9. So šaj keren o manuša la poŭibnaskera kartaha?/Ako môžu ľudia využívať platobnú kartu?
10. Soske phiren o manuša pre pošta?/Aké služby poskytuje ľuďom pošta?
11. Save službi šaj chasňaren o manuša prekal o internetos?/Aké služby poskytuje ľuďom internet?

2. So vakerel e Helena la Gizaha/O čom rozpráva Helena s Gizou

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci si vypočujú rozhovor Heleny s Gizou. Po druhom vypočutí rozhovoru žiaci samostatne vypracujú odpovede na otázky v 2. cvičení zamerané na obsah dialógu.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia dialógu:

1. Kaj džalas e Giza u soske?/Kam išla Giza a prečo?
2. Hin la Giza phundrado učtos andro bankos?/Má Giza otvorený účet v banke?
3. Kaj kerel e Giza buŭi?/Kde pracuje Giza?
4. Sar joj chasňarel e poŭibnaskeri karta?/Ako ona využíva platobnú kartu?
5. Kerel e Helena varekhaj buŭi?/Pracuje Helena niekde?
6. Chasňaren the tire daj-dad poŭibnaskeri karta?/Využívajú aj tvoji rodičia platobnú kartu?

D Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote významnej rómskej spisovateľky Eleny Lackovej a jej literárnej tvorbe. Po prečítaní textu žiaci odpovedajú na otázky. Potom si žiaci prečítajú rozprávku Pal o primašis Baris/Primáš Bari v textovej prílohe učebnice. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova, ak sa ani to nedá, nájdu si slovo napr. v slovníku.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Kaj bešelas e Elena Lackovo?/Kde bývala Elena Lacková?
2. Keci čhave la sas?/Kol'ko detí mala?
3. So pes ačhil'a lengere khereha tel o dujto lumakero mariben?/Čo sa stalo s ich domom počas druhej svetovej vojny?
4. Savi teatralno literarno buťi irind'a e Elena Lackovo pal oda, so predžid'ile o Roma tel o dujto lumakero mariben?/Ktorú divadelnú hru napísala Elena Lacková o tom, čo prežili Rómovia počas druhej svetovej vojny?
5. Kaj sikh'l'olas e Elena Lackovo andro berša 1963 – 1969?/Kde študovala Elena Lacková v rokoch 1963 – 1969?
6. Kaj joj kerelas buťi?/Kde všade pracovala Elena Lacková?

V závere hodiny učiteľ môže spolu so žiakmi slovne zhodnotiť priebeh vyučovacej hodiny pomocou otázok:

- a) Pal soste adađives vakerahas?/O čom sme dnes rozprávali?
- b) Save neve lava sikh'il'am?/Ktoré nové slová sme sa naučili?
- c) Sar pes phenel roman...?/Ako sa povie po rómsky...?
- d) So pes tumenge pre ora pačisal'olas?/Čo sa vám na dnešnej hodine páčilo?

Lekcija 3/Lekcia 3

BUŤI THE PROFESIJI/PRÁCA A ZAMESTNANIA**Učivo:**

Pal varesave čirlatune romane buťa/O niektorých tradičných rómskych remeslách; So vakerel pal peskero dživipen o rezbaris Pavol Žiga/Čo rozpráva o svojom živote rezbár Pavol Žiga; So vakerel o Slavo pal peskeri profesija/Čo rozpráva Slavo o svojej profesiji; O buťa, save keren o džene andre miri famil'ija/Práce, ktoré robia členovia mojej rodiny; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

vedieť opísať tradičné rómske remeslá, vedieť opísať súčasné povolania a práce Rómov, vedieť porozprávať o profesii, ktorú vykonáva Slavo, čítať s porozumením rómske texty, vedieť rozprávať o živote a literárnej tvorbe Tery Fabiánovej, prerozprávať obsah prečítaného textu, vyjadriť svoje pocity a zážitky.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda – reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne vizuálne materiály: obrázky, prezentácie

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Gramatika:

Skloňovanie prevzatých podstatných mien mužského a ženského rodu. Tvorenie množného čísla. Tvorenie podstatných mien od slovies a od prídavných mien napríklad: te kerel – keriben, te vakerel – vakeriben, pharo – pharipen, čoro – čoripen.

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 3. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Varesave čirlatune romane buťa/Niektoré rómske remeslá

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť žiakov s niektorými tradičnými rómskymi remeslami.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebnými textami:

Vyzvaní žiaci čítajú texty o tradičných rómskych remeslách. Neznáme slová si žiaci vyhl'adávajú v slovníku v záverečnej časti 3. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok zameraných na obsah textov.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textov:

1. Sar kerenas o romane charťi e buťi?/Ako pracovali rómski kováči?
2. Save trastestar kerenas o charťike kerd'ipena?/Z akého železa robili kováčske výrobky?
3. Sar vičinenas le romane koritaren?/Ako nazývali rómskych korytárov?
4. Save Roma kerenas e koritarikeri buťi?/Ktorí Rómovia robili korytársku prácu?
5. Save kaštestar kerenas o balaňa?/Z akého dreva robili korytá?
6. Save aver kerd'ipena kerenas o koritara?/Ktoré výrobky ešte robili korytári?
7. Sostar kerenas o košiki o košikara/khuvale?/Čo používali košíkari na výrobu košíkov?
8. Save Roma kerenas e kotlariko buťi?/Ktorí Rómovia robili kotlársku prácu?
9. Save kerd'ipena kerenas o kotlara?/Ktoré výrobky robili kotlári?
10. Save romane džuvl'a kerenas e drabariko buťi?/Ktoré rómske ženy sa živili veštením?

A1 Varesave čirlatune romane buťa/Niektoré rómske remeslá

Samostatná práca s obrázkovým materiálom

Žiaci podl'a obrázkov napíšu v 1. cvičení názvy tradičných rómskych remesiel. V 2. cvičení žiaci dopíšu povolanie.

Správne riešenie:

- a) muraris/murár
- b) stolaris/stolár
- c) doktoris/lekár
- d) kucharka/kuchárka
- e) sikh'l'ard'i/učiteľ'ka
- f) sasťipnaskeri phen/zdravotná sestra

B O buťa, save keren o džene andre miri famil'ija/

Práce, ktoré robia členovia mojej rodiny

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť žiakov s profesionálnym rómskym umelcom Slavomírom Klempárom.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci potichu čítajú text o zamestnaní Slavomíra Klempára. Neznáme slová si žiaci vyhľadávajú v slovníku v záverečnej časti 3. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok zameraných na obsah textov v 2. cvičení.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Save buťa kerel o Slavo?/Aké práce vykonáva Slavo?
2. Andre save teatralna žanri gil'avel?/V ktorých divadelných žánroch spieva?
3. So vakerel o Slavo pal e opera?/Čo rozpráva Slavo o opere?
4. Salas imar varekana andro teatros?/Bol/bola si už niekedy v divadle?
5. Džanes te phenel savo averipen hin maškar e opera the opereta?/Vieš povedať, aký je rozdiel medzi operou a operetou?
6. Džanes te phenel vareso pal o teatros Romathan?/Vieš povedať niečo o divadle Romathan?

B1 O buťa, save keren o džene andre miri famil'ija/

Práce, ktoré robia členovia mojej rodiny

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť sa so súčasnými povolaniami mladých Rómov.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit, interaktívna tabuľa

Návrh na prácu s učebnými textami:

Vyzvaní žiaci čítajú texty o súčasných povolaniach Rómov. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok zameraných na obsah textov.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textov:

1. Save buťa keren o Roma adađives?/Aké práce vykonávajú Rómovia dnes?
2. Save buťa keren o džene andre Kristijanoseri famil'ija?/Aké práce vykonávajú členovia v Kristiánovej rodine?
3. Savi buťi kerel la Simonakero dad andre Angl'ija?/Akú prácu vykonáva Simonin otec v Anglicku?
4. Savi buťi kerel o Jožkus andre Belgija?/Akú prácu vykonáva Jozef v Belgicku?
5. Savi buťi keren o džene andre tiri famil'ija?/Akú prácu vykonávajú členovia tvojej rodiny?

2. Samostatná práca

Žiaci napíšu krátky text o svojom budúcom povolaní.

C Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote rómskej spisovateľky Tery Fabiánovej a jej literárnej tvorbe. Po prečítaní textu, žiaci odpovedajú na otázky. Potom si žiaci prečítajú príbeh Ačhil'om Romňi/Zostala som Rómkou v textovej prílohe učebnice.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Keci berš phirelas e Tera andre bazutňi sikhad'i?/Kol'ko rokov chodila Tera do základnej školy?
2. Savi buťi kerelas e Tera Fabianovo?/Akú prácu robila Tera Fabiánová?
3. Ko l'igend'a la Tera ko irišagos?/Kto priviedol Teru k písaniu?
4. Savi šerutňi tema sas andre lakeri literarno buťi?/Aká bola hlavná téma v jej literárnej tvorbe?
5. Keci čhave la sas?/Kol'ko deti mala?
6. Save literarna buťa irind'a e Tera Fabianovo?/Ktoré literárne diela napísala Tera Fabiánová?

V závere hodiny učiteľ môže spolu so žiakmi slovne zhodnotiť priebeh vyučovacej hodiny pomocou otázok:

- a) Pal soste adad'ives vakerahas?/O čom sme dnes rozprávali?
- b) Save neve lava sikh'il'am?/Ktoré nové slová sme sa naučili?
- c) Sar pes phenel roman...?/Ako sa povie po rómsky...?
- d) So pes tumenge pre ora pačisal'olas?/Čo sa vám na dnešnej hodine páčilo?

Lekcija 4/Lekcia 4

**VOL'NO VACHT THE LESKERI ORGANIZACIJA/
VOL'NÝ ČAS A JEHO ORGANIZÁCIA****Učivo:**

Šajipena andro vol'no vacht/Možnosti trávenia vol'ného času; So vakerel e Martina pal peskero vol'no vacht/Čo rozpráva Martina o svojom vol'nom čase; So kerel e Nikola the e Erika andro vol'no vacht/Čo robí Nikola a Erika vo vol'nom čase; Športos/Šport; Prindžargutne slovačika the romane manuša andro športos/Známi slovenskí a rómski športovci; Teatros the filmes/Divadlo a film; Romano teatros Romathan/Rómske divadlo Romathan; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

vedieť rozprávať o možnostiach využívania vol'ného času, vedieť rozprávať o športových disciplínach a význame športu, poznať významných rómskych športovcov, čítať s porozumením rómske texty o divadle a o niektorých filmoch o Rómoch, vedieť rozprávať o rómskom divadle Romathan – vedieť rozprávať o živote a literárnej tvorbe rómskej spisovateľky Ilony Ferkovej, prerozprávať obsah prečítaného textu – vyjadriť svoje pocity a zážitky.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda - reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne vizuálne materiály: obrázky, prezentácie

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Gramatika:

Časovanie sloviess I. triedy, II. triedy a III. triedy v budúcom čase.

Prítomný podmieňovací spôsob (kondicionál prítomný) slovesa „te jel“, napríklad: me avavas (avás), tu avehas, amen avahas (avás). Perfektum sloviess I., II. a III. slovesnej triedy. Tvorenie podstatných mien od sloviess. Budúci čas sloviess I., II. triedy a slovesa „te avel“

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 4. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Šajipena andro vol'no vacht/Možnosti využívania vol'ného času

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť žiakov s možnosťami využívania vol'ného času.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebnými textami:

Vyzvaní žiaci čítajú texty o možnostiach využívania vol'ného času a o tom, ako Martina využíva vol'ný čas. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok v 2. cvičení, zameraných na obsah textov.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textov:

1. So šaj keren o manuša andro vol'no vacht?/Čo môžu ľudia robiť vo vol'nom čase?
2. So nekbuter keren o terne manuša?/Čo najviac robia mladí ľudia?
3. Phen, so kerel e Martina andro vol'no vacht?/Povedz, čo robí Martina vo vol'nom čase?

2. Samostatná práca

Žiaci napíšu krátky text o svojich aktivitách vo vol'nom čase.

A1 Sar organizinel la Simonakeri daj o vol'no vacht lakere pheňenge/Ako Simonina mama organizuje vol'ný čas jej sestrám

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť žiakov, ako Simonina mama organizuje vol'ný čas jej sestrám.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci pracujú s textom a obrázkami. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. So kerel la Simonakeri phen e Nikola andro vol'no vacht?/Čo robí Simonina sestra Nikola vo vol'nom čase?
2. So kerel la Simonakeri phen e Erika andro vol'no vacht?/Čo robí Simonina sestra Erika vo vol'nom čase?

B Športos/Šport

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – poskytnúť žiakom poznatky o význame pohybových aktivít pre zdravie, vytvoríť u žiakov pozitívny vzťah k športu a pohybovej aktivite.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci pracujú s textom a obrázkami. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok. V 2. cvičení žiaci podľa obrázkov napíšu názvy športových disciplín.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Soske hin o aktivno čalaviben lacho perdal le manušeskero sasťipen?/Prečo je aktívny pohyb dobrý pre zdravie človeka?
2. Phen charnes pal tiro kamaduno športos./Povedz o tvojom obl'úbenom športe.
3. Ko hin tiro kamaduno športovcos?/Kto je твоjím obl'úbeným športovcom?
4. So rado keres ñilaje the jevende u so tuke o športos anel?/Čo rád/rada robíš v lete a v zime a čo ti šport dáva?

B1 Prindžargutne slovačika the romane manuša andro športos/

Známi slovenskí a rómski športovci

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť žiakov s významnými slovenskými a rómskymi športovcami.

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci potichu prečítajú text o známych slovenských a rómskych športovcoch. Neznáme slová vyhl'adávajú v slovníku v záverečnej časti 4. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok zameraných na zistenie úrovne porozumenie textu.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Phen, pal save prindžargutne slovačika športovca pes vakerel andro tekstos?/
Povedz, o ktorých známych slovenských športovcoch sa v texte rozpráva?
2. Phen, pal save prindžargutne romane športovca pes vakerel andro tekstos?/
Povedz, o ktorých známych rómskych športovcoch sa v texte rozpráva?
3. Savo športos kerel e Kristina?/Aký šport robí Kristína?
4. Savo športos kerel e Simona?/Aký šport robí Simona?
5. Savo cirdl'ipen hin le Kristijan ko športos?/Aký vzťah má Kristián k športu?

C Teatros the filmes/Divadlo a film

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – poskytnúť žiakom poznatky o divadelných žánroch.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci potichu čítajú text o divadelných žánroch. Neznáme slová vyhl'adávajú v slovníku v záverečnej časti 4. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok zameraných na obsah textu v 2. cvičení.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Save artikane žanri šaj dikhas andro teatros?/Ktoré umelecké žánre môžeme vidieť v divadle?
2. So hin aver maškar e opera the opereta?/Aký je rozdiel medzi operou a operetou?
3. Savo artikano žanros hin o muzikalos?/Aký umelecký žáner je muzikál?
4. Savo artikano žanros hin o baletos?/Aký umelecký žáner je balet?

Potom učiteľ môže zadať otázky:

- a) Ko sas imar andro teatros?/Kto už bol v divadle?
- b) Vaker pal tire predžid'ipena./Rozprávaj o svojich zážitkoch.

C1 2 Filmos/Film

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – poskytnúť žiakom poznatky o filmových žánroch a oboznámiť ich s niektorými filmami o Rómoch.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebnými textami:

Žiaci potichu čítajú texty o filmoch s rómskou tematikou. Neznáme slová vyhl'adávajú v slovníku v záverečnej časti 4. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textov:

1. Sar pes vičinelas e romaňi čhaj andro filmes Ružova sune?/Ako sa volalo rómske dievča vo filme Ružové sny?
2. Andre kaste pes joj zakamađa?/Do koho sa zal'úbila?
3. Sar agorinel o filmes?/Ako sa končí film?
4. Pal soste pes vakerel andro filmes O Roma džan andro zegos?/O čom sa rozpráva vo filme Cigáni idú do neba?
5. Sar agorinel o kamiben maškar o Zobar the e Rada?/Ako sa skončí láska medzi Zobarom a Radou?
6. So šaj dikhas andre ada filmes?/Čo môžeme vidieť v tomto filme?
7. Pal save Roma pes vakerel andro filmes Cigán/Róm?/O ktorých Rómoch sa rozpráva vo filme Cigán/Róm?
8. Ko bavinel angluňi rola andro filmes?/Kto hrá vo filme hlavnú rolu?
9. Pačisal'ol pes le Adamoske le Romengero dživipen andre osada?/Páči sa Adamovi život Rómov v rómskej osade?
10. Vakerel pes andro filmes the romanes?/Hovorí sa vo filme aj rómsky?
11. Sar agorinel o filmes?/Ako končí film?
12. Dikhl'al varesavo ale filmendar? Phen, savo pes tuke nekbuter pačisal'olas u soske./Videl si niektorý z týchto filmov? Povedz, ktorý sa ti najviac páčil a prečo.

Potom učiteľ môže zadať otázky:

1. Dikhl'al mek the aver varesavo filmes pal o Roma?/Videl/videla si ešte nejaký film o Rómoch?
2. Irin charnes pal leskero ačhiben. Savo predžid'ipen tuke and'a asangutno, vaj pharejileskero?/Krátko porozprávaj príbeh filmu. Aký zážitok si z neho mal/mala? Veselý alebo smutný?

C2 Romano teatros Romathan/Rómske divadlo Romathan

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – poskytnúť žiakom poznatky o rómskom profesionálnom divadle Romathan a jeho repertoári.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebnými textami:

Vyzvaní žiaci čítajú texty o divadle Romathan a niektorých jeho divadelných hrách. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Andro savo berš sas zathodo o romano teatros Romathan?/V ktorom roku vzniklo divadlo Romathan?
2. Sar pes vičinel elšiňi premijera andro Romathan?/Ako sa volá prvá premiéra v divadle Romathan?
3. Hin le teatros peskero orchestros?/Má divadlo svoj orchester?
4. Sar pes vičinel teatroskero direktoris?/Ako sa volá riaditeľ divadla?
5. Pal soste hin o ačhiben andro teatralno bavišagos Mulano than?/O čom je príbeh Mŕtve miesto?
6. Pal soste hin o ačhiben andro teatralno bavišagos Somnakuno romano hangos?/O čom je príbeh Zlatý rómsky hlas?
7. Pal soste hin o ačhiben andro teatralno bavišagos Sar o Del kerd'a le Romes?/O čom je príbeh Ako Boh stvoril Róma?
8. Pal soste hin o ačhiben andro teatralno bavišagos Našado kamiben?/O čom je príbeh Nenaplnená láska?

D Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote rómskej spisovateľky Ilony Ferkovej a jej literárnej tvorbe. Po prečítaní textu žiaci odpovedajú na otázky. Potom si žiaci prečítajú príbeh Mosard'a peske o dživipen anglo love/Pokazila si život kvôli peniazom v textovej prílohe učebnice.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Kaj ul'il'a e Ilona Ferkovo?/Kde sa narodila Ilona Ferková?
2. Save buťa joj kerelas?/Ktoré práce vykonávala?
3. Ko l'igend'a la Ilona ko irišagos andre romaňi čhib?/Kto priviedol Ilonu k písaniu v rómčine.
4. Savi šerutňi tema sas andre lakeri literarno buťi?/Aká bola hlavná téma v jej literárnej tvorbe?
5. Save literarna buťa irind'a e Ilona Ferkovo?/Ktoré literárne diela napísala Ilona Ferková?

Lekcija 5/Lekcia 5**VEŠA-PAŇA/PRÍRODA****Učivo:**

Beršeskere kotora/Ročné obdobia, Idejos andro beršeskere kotora/Počasie v ročných obdobiach; Soske kampil le manušeske veša-paňa?/Prečo potrebuje človek prírodu?; Turistika/Turistika; So vakerel o Slavo pal e turistika/Čo rozpráva Slavo o turistike?; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

vedieť opísať ročné obdobia – jar, leto, jeseň, zima, rozprávať o počasí v ročných obdobiach, vedieť rozprávať o význame prírody pre človeka, o turistike a jej význame pre zdravie človeka, vedieť porozprávať o súčasných ekologických problémoch, vedieť rozprávať o živote a literárnej tvorbe rómskej spisovateľky Margity Reiznerovej, prerozprávať obsah prečítaného textu – vyjadriť svoje pocity a zážitky.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda – reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne vizuálne materiály: obrázky, prezentácie

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, obrázkový materiál, pracovný zošit

Gramatika:

Príslovky času – jarone, ňilaje, jesone, jevende, d'ivese, raňi. Príslovky miesta – avri, adaj, odoj, ko moros, khere. Príslovky spôsobu a miery – lačhes, šukares, šil. Časovanie slovíes I. triedy, II. triedy, III. triedy v prítomnom čase – phurdel, del, peren, l'ikeras, fad'inel. Množné číslo životných a neživotných podstatných mien – prajta, manuša, lulud'a, čhave, rukha.

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 5. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Beršeskere kotora/Ročné obdobia

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – poskytnúť žiakom poznatky o ročných obdobiach a počasí v ročných obdobiach.

Návrh na prácu s učebnými textami:

Vyzvaní žiaci čítajú texty o ročných obdobiach. Neznáme slová vyhľadávajú v slovníku v záverečnej časti 5. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne pochopenia textov:

1. Phen, savo idejos hin jarone?/Povedz, aké počasie je na jar?
2. Save čhona hine jaroskere?/Ktoré sú jarné mesiace?
3. Savo inepos l'ikeras jarone?/Aký sviatok slávime na jar?
4. Phen, savo idejos hin ňilaje?/Povedz, aké počasie je v lete?
5. Save čhona hine ňilajutne?/Ktoré sú letné mesiace?
6. So keren o manuša ňilaje?/Čo robia ľudia v lete?
7. Phen, savo idejos hin jesone?/Povedz, aké počasie je v jeseni?
8. Save čhona hine jesoskere?/Ktoré sú jesenné mesiace?
9. Phen, savo idejos hin jevende?/Povedz, aké počasie je v zime?
10. Save čhona hine jevendutne?/Ktoré mesiace sú zimné?
11. Savo inepos l'ikeras jevende?/Aký sviatok slávime v zime?

A1 Vakeriben pal o beršeskere kotora the idejos/

Rozprávanie o ročných obdobiach a počasí

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – precvičiť a upevniť učivo o ročných obdobiach a počasí v jednotlivých ročných obdobiach.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh práce s obrázkovým materiálom:

Žiaci podľa obrázkov pomenujú ročné obdobia. V druhom cvičení si žiaci upevňujú poznatky o ročných obdobiach.

2. Správne riešenie

1. Jarone sitinel **o kham**.
2. O lulud'a **baron**, e čar **želeňisal'ol**.
3. Buterval del **brišind**.
4. Jarone l'ikeras **e Patrad'i**.
5. Ňilaje hin calo d'ives **tates**.
6. O manuša phiren pre **dovolenka** ko moros.
7. Le čhaven hin bare **prazňini**.
8. Jesone buterval phurdel **balvaj**.
9. O prajta pro rukha hine **šarge**.
10. Jevende del **jiv**.
11. O čhavore ačhaven **jivune manušes**.
12. Jevende l'ikeras inepos e **Karačoňa**.

B Vakeriben pal o veša-paňa/Rozprávanie o prírode

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – poskytnúť žiakom poznatky o ekologických problémoch, globálnych enviromentálnych problémoch a o potrebe ochrany prírody.

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text Soske kampil le manušeske veša-paňa/Prečo človek potrebuje prírodu. Neznáme slová vyhl'adáujú v slovníku v záverečnej časti 5. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne pochopenia textu:

1. So mosarel amaro luftos?/Čo znečisťuje naše ovzdušie?
2. So keren o oksidi siratar the dusikostar le luftoha the le paňa-vešenca?/Čo spôsobujú oxidy síry a oxidy dusíka v ovzduší a v prírode?
3. So šaj domarel tele le nipos?/Čo môže zničiť ľudstvo?
4. So kerel ozonoskere cheva?/Čo spôsobuje ozónové diery?
5. Sar oda perel pro manuša?/Ako to pôsobí na človeka?
6. Soske pes e Phuv igen tařare!/?Prečo sa Zem veľmi otepl'uje?
7. So pes ačhela, te o tat'ipen pre Phuv džala igen upre?/Čo sa môže stať, keď sa Zem bude naďalej veľmi otepl'ovať?
8. So mek mosarel amaro dživipnaskero mařkarutņipen?/Čo ešte znečisťuje naše životné prostredie?
9. So šaj kerel o radijoaktivno odpados le niposke?/Čo môže ľuďom spôsobiť rádioaktívny odpad?

V 2. cvičení žiaci z dvoch možností zakrúžkujú správnu odpoveď.

Správne odpovede:

1. a) he, bi o veša-paňa našti dživas/áno, bez prírody nemôže žiť
2. a) o motora/autá
3. a) o chemikaliji andal o fabriki/chemikálie z fabriek
4. b) o manuša čhingeren avri o rukha/ľudia vyrubujú stromy
5. a) he, hin ajsa zakonos/áno, je taký zákon
6. a) šaj aven našade/môžu zaniknúť

Potom žiaci napíšu krátky text o prírode v mieste ich bydliska.

C Turistika/Turistika

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – poskytnúť žiakom poznatky o možnostiach turistiky na Slovensku a o význame aktívneho pohybu a pobytu v prírode pre človeka.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit, interaktívna tabuľa

Návrh na prácu s učebným textom:

Učiteľ rozdelí žiakov do skupín. Žiaci si vypočujú text So vakerel o Slavo pal e turistika. Po druhom vypočutí textu každá skupina žiakov vypracuje odpovede na otázky zamerané na obsah rozprávania a rozvíjanie kritického myslenia u žiakov. Potom každá skupina prezentuje svoje odpovede a vzájomne diskutujú o svojich odpovediach a vymenia si navzájom názory.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Savo cirdl'ipen hin je Slavo ke turistika?/Aký vzťah má Slavo k turistike?
2. Pre save thana pro Slovačiko sas o Slavo peskera fimil'ijaha?/Ktoré miesta na Slovensku navštívil Slavo so svojou rodinou?
3. Hin pro Slovačiko thana, kaj hine varesave vešune džviri the čara le themeskere zakonoha arakhade?/Sú na Slovensku miesta, kde sú všetky lesné zvieratá a rastliny štátom chránené?
4. Andre savo them phirel o Slavo la famil'ijaha ko moros?/Do ktorej krajiny cestuje Slavo s rodinou k moru?
5. Save šukar thana dikhle andro Chorvačiko?/Aké pekné miesta videli v Chorvátsku?
6. Phen pal tiri god'i, soske hin e turistika lachi perdal o manuša?/Povedz svoj názor, prečo je turistika dobrá pre človeka?
7. Phen, save šukar veša-pañengere thana hin pro Slovačiko./Povedz, aké pekné prírodné miesta sú na Slovensku?
8. Phen pre save veša-pañengere thana imar salas? /Povedz, na ktorých prírodných miestach si už bol/bola?

D Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote rómskej spisovateľky Margity Reiznerovej a jej literárnej tvorbe. Po prečítaní textu žiaci odpovedajú na otázky. Potom si žiaci samostatne prečítajú príbeh So vakerelas amaro dad/Čo rozprával náš otec v textovej prílohe učebnice a vypracujú otázky zamerané na porozumenie príbehu.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Kaj ul'il'a e Margita Reiznerovo?/Kde sa narodila Margita Reiznerová?
2. Kana gel'a la famil'ijaha te bešel Prahate?/Kedy odišla bývať s rodinou do Prahy?
3. Save buťi kerelas lakero dad the daj?/Ktoré práce vykonával jej otec a matka?
4. Savi buťi kerelas e Margita Reiznerovo?/Ktoré práce vykonávala Margita Reiznerová?
5. Andre savi organizacija sas šerutňi?/V ktorej organizácii bola vedúcou?
6. Savi šerutňi tema sas andre lakeri literarno buťi?/Aká bola hlavná téma v jej literárnej tvorbe?
7. Save literarna buťa irind'a e Margita Reiznerovo?/Ktoré literárne diela napísala Margita Reiznerová?
8. Kaj dživelas biš berš la famil'ijaha?/Kde žila s rodinou vyše dvadsať rokov?
9. Kana the kaj mul'a e Margita Reiznerovo?/Kedy a kde zomrela Margita Reiznerová?

Lekcija 6/Lekcia 6**DROMARIPEN/CESTOVANIE****Učivo:**

Čirlatuno the akanutno Romengero dromaripen/Cestovanie Rómov v minulosti a v súčasnosti; Dromeskere verdana, lengere lačhipena the nalačhipena/Dopravné prostriedky, ich výhody a nevýhody; Dromaripen andro aver thema/Cestovanie do iných krajín; Miro dromaripnaskero predžid'ipen/Môj zážitok z cestovania; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

otázky a odpovede súvisiace s cestovaním Rómov v minulosti a v súčasnosti, vedieť povedať o výhodách a nevýhodách cestovania dopravnými prostriedkami, vedieť povedať zážitok z cestovania, čítať text v rómskom jazyku s porozumením.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda – reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne vizuálne materiály: obrázky, prezentácie

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, pracovný zošit, obrázkový materiál

Gramatika:

Opytovacie zámená – kaj?, khatar? Príslovky miesta, napríklad: adaj, odoj, avri, andre, khere.

Inštrumentál podstatných mien.

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 6. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Čirlatuno the akanutno Romengero dromaripen/

Cestovanie Rómov v minulosti a dnes

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o cestovaní Rómov v minulosti a v súčasnosti.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o cestovaní Rómov v minulosti a v súčasnosti. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok v 2. cvičení.

Otázky a správne odpovede:

1. Sar dromarenas o Roma varekana?/Ako cestovali Rómovia v minulosti?
a) verdanenca the grajenca/na vozoch, ktoré ťahali kone
2. Soske dromaren o Roma?/Prečo Rómovia cestujú?
a) pal feder dživipen the bući/za lepším životom a prácou
3. Sar dromaren adad'ives o Roma?/Ako dnes cestujú Rómovia?
a) avka sar the aver manuša/tak, ako aj ostatní ľudia
4. Kaj akana dživen but Roma pal o Slovačiko?/Ako dnes žijú Rómovia na Slovensku?
b) andre Angl'ija, Belgija, Kanada/v Anglicku, Belgicku, Kanade
5. Dromaren o Roma the ko baro pañi pre dovolenka?/Cestujú Rómovia na dovolenku k moru?
a) he dromaren/áno cestujú
6. Sar pen dovakeren o Roma andro aver thema?/Ako sa dohovoria Rómovia v iných krajinách?
b) romaña čhibaha/rómskym jazykom

2. Samostatná práca

Žiaci samostatne vypracujú otázky v 3. cvičení a vyzvaní žiaci ich potom prezentujú.

B Dromeskere verdana, lengere lačhipena the nalačhipena/

Dopravné prostriedky, ich výhody a nevýhody

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – vedieť povedať o výhodách a nevýhodách cestovania dopravnými prostriedkami.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebnými textami:

Vyzvaní žiaci čítajú texty o výhodách a nevýhodách cestovania autom, autobusom, lietadlom a bicyklom. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textov:

1. Save dromeskere verdaneha nekbuter dromaren o manuša?/Ktorým dopravným prostriedkom najviac cestujú ľudia?
2. Phen pal o lačhipena the nalačhipena te dromaras le motoriha./Povedz o výhodách a nevýhodách cestovania autom.
3. Kaj dromaren o manuša le busoha?/Kam cestujú ľudia autobusom?
4. Phen pal o lačhipena the nalačhipena te dromaras le busoha./Povedz o výhodách a nevýhodách cestovania autobusom.
5. Kaj dromaren o manuša le eroplanoha?/Kam cestujú ľudia lietadlom?
6. Phen pal o lačhipena the nalačhipena te dromaras le eroplanoha./Povedz o výhodách a nevýhodách cestovania lietadlom.
7. Phen pal o lačhipena the nalačhipena te dromaras pre bicigl'a./Povedz o výhodách a nevýhodách cestovania na bicykli.

C Dromaripen andro aver thema/Cestovanie do iných krajín

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – vedieť povedať o možnostiach a dôvodoch cestovania ľudí do zahraničia.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh práce s učebným textom:

Žiaci samostatne čítajú text o cestovaní ľudí do zahraničia. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok v 2. cvičení.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Soske dromaren o manuša andro aver thema?/Prečo ľudia cestujú do iných krajín?
2. Sar šaj dromaren o famil'iji andro aver thema?/Ako môžu cestovať rodiny do iných krajín?
3. So le manušenge kempel te lel peha, te dromaren andro aver them?/Čo potrebujú ľudia zobrať so sebou, ak cestujú do inej krajiny?

2. Práca s obrázkovým materiálom.

Učiteľ zadá žiakom otázky:

1. Phen, ko sas la famil'ijaha andro varesavo them, leperdo pro čitre?/Povedz, bol si už s rodinou v niektorej krajine spomínanej na obrázkoch?
2. Sar odój dromarenas?/Ako ste tam cestovali?
3. Dromares la famil'ijaha pre dovolenka ko moros?/Cestuješ s rodinou na dovolenku k moru?

D Miro dromaripnaskero predžid'ipen/Môj zážitok z cestovania

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – čítať text v rómčine s porozumením, vedieť povedať o svojom zážitku z cestovania.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci samostatne čítajú text So vakerel e Adrijana pal peskero dromaripnaskero predžid'ipen/Čo rozpráva Adriana o svojom cestovateľskom zážitku. Neznáme slová žiaci vyhľadávajú v slovníku v záverečnej časti 6. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. So hin perdal e Adrijana o dromaripen?/Čo znamená pre Adrianu cestovanie?
2. Kaj dromarelas e Adrijana peskera baratkiňaha?/Kde cestovala Adriana so svojou priateľkou?
3. So vakerel e Adrijana pal e Pešta?/Čo rozpráva Adriana o Budapešti?
4. Save historikakere khera Peštate dikhl'a e Adrijana?/Ktoré historické budovy videla Adriana v Budapešti?
5. So vakerel e Adrijana pal o leperdo than paš e len?/Čo rozpráva Adriana o spomienkovom mieste pri rieke?
6. Sas e Adrijana the andro Peštakero ZOO?/Navštívila Adriana aj ZOO v Budapešti?
7. So odoj dikhl'a?/Čo tam videla?
8. Pačisal'olas pes la Adrijanake the lakera baratkiňake Peštate?/Páčilo sa Adriane a jej priateľke v Budapešti?
9. Salas imar andro varesavo foros pro Ungriko?/Bol/bola si už v nejakom meste v Maďarsku?

2. Samostatná práca

Napísať krátky text o svojom zážitku z cestovania.

E Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote a literárnej tvorbe Dezidera Banga. Po prečítaní textu žiaci odpovedajú na otázky. Potom si žiaci samostatne prečítajú príbeh Krajina piatich potokov v textovej prílohe učebnice a vypracujú otázky zamerané na porozumenie príbehu.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Ko sas o Dezider Banga?/Kto bol Dezider Banga?
2. Kaj jov sikhl'olas?/Kde študoval?
3. Savi buťi kerelas o Dezider Banga?/Aké práce vykonával Dezider Banga?
4. Save televizna paramisa irind'a?/Ktoré televízne rozprávky napísal?
5. Andre savi organizacija sas šeralo?/V ktorej organizácii bol vedúcim?
6. Savi šerutňi tema sas andre leskeri literarno buťi?/Aká téma bola hlavná v jeho literárnej tvorbe?
7. Save literarna buťa irind'a o Dezider Banga?/Ktoré literárne diela napísal Dezider Banga?

Lekcija 7/Lekcia 7**URAVIBEN/OBLEČENIE****Učivo:**

Romengero uraviben čirla the adad'ives/Rómske oblečenie v minulosti a dnes; Bazutne uravibnaskere kotora the lengero cinkeriben/Základné časti oblečenia a ich nakupovanie; Uraviben pro všel'ijaka dživipnaskere situaciji/Oblečenie na rôzne životné situácie; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

otázky a odpovede súvisiace s oblečením Rómov v minulosti a v súčasnosti, vedieť povedať o súčasných možnostiach nakupovania a o výhodách a nevýhodách nakupovania oblečenia cez internet, vedieť vyjadriť názor na súčasnú módu a značkové oblečenie, čítať text v rómskom jazyku s porozumením, vedieť rozprávať o živote a literárnej tvorbe rómskeho spisovateľa Vladimíra Oláha, prečítať a urobiť rozbor jeho básní.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda - reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne vizuálne materiály: obrázky, prezentácie

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Gramatika:

Množné číslo podstatných mien, stupňovanie prídavných mien.

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 7. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Romengero uraviben čirla the adad'ives/

Oblečenie Rómov v minulosti a dnes

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – čítať s porozumením text v rómčine, vedieť povedať o oblečení Rómov v minulosti a v súčasnosti.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh práce s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o oblečení Rómov v minulosti a v súčasnosti.

Neznáme slová si žiaci vyhľadávajú v slovníku v záverečnej časti 7. lekcie.

Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok v 2. cvičení.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Vaker, sar pen varekana uravenas o romane džuvl'a the o murša?/Povedz, ako sa obliekali rómske ženy a muži?
2. Savi rokl'a pes vičinelas „romaňi/cigánska?"/Aká sukňa sa volala „cigánska?“
3. Save Roma nekbuter l'ikerenas o romane tradiciji andro uraviben?/Ktorá skupina Rómov najviac dodržiavala tradície v rómskom oblečení?
4. Uraven pen o Roma mek avka the adad'ives?/Obliekajú sa Rómovia tak aj dnes?
5. Kaj mek šaj dikhas čirlatuno romano uraviben?/Kde môžeme ešte vidieť tradičné rómske oblečenie?
6. Sar pen akana uraven o terne Roma?/Ako sa dnes obliekajú mladí Rómovia?

B Bazutne uravibnaskere kotora the lengero cinkeriben/ Základné časti oblečenia a ich nakupovanie

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – čítať s porozumením text v rómčine, vedieť povedať o súčasných možnostiach nakupovania, vyjadriť svoj názor na nakupovanie oblečenia cez internet, povedať o svojom oblúbenom oblečení, farbe a módnjej značke.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci potichu čítajú text o nakupovaní cez internet. Neznáme slová si vyhľadávajú v slovníku v záverečnej časti 7. lekcie. Mieru porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textov:

1. Phen pal o lačhipena the nalačhipena te o manuš cinkerel o uraviben prekal o internetos./Povedz o výhodách a nevýhodách nakupovania cez internet.
2. Phen, sar tu dikhes o uravibnaskero cinkeriben prekal o internetos?/Aký je tvoj názor na nakupovanie oblečenia cez internet?
3. Savi hiñi tiri kamaduñi uravibnaskeri značka, the farba?/Ktorá je tvoja oblúbená módna značka a oblúbená farba?

2. Frontálna práca

Vyzvaní žiaci čítajú texty, čo hovoria Kristián, Simona a Kristína o nakupovaní cez internet a o ich oblúbenom oblečení. Neznáme slová si žiaci vyhľadávajú v slovníku v záverečnej časti 7. lekcie. Mieru porozumenia textov učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textov:

1. So cinkerel o Kristijan prekal o internetos?/Čo nakupuje Kristián cez internet?
2. So urel o Kristijan andre buñi?/Čo si oblieka Kristián do práce?
3. So urel o Kristijan khere?/Čo si oblieka Kristián doma?
4. Savi hin leskeri kamaduñi farba the leskero kamaduno uraviben?/Ktorá je jeho oblúbená farba a oblúbené oblečenie?
5. Savo uraviben cinkerel e Kristina prekal o internetos?/Aké oblečenie nakupuje Kristína cez internet?
6. So e Kristina na cinkerel prekal o internetos?/Čo Kristína nekupuje cez internet?
7. Savo hin lakero kamaduno uraviben?/Ktoré je jej oblúbené oblečenie?
8. Kaj cinkerel o uraviben e Simona?/Kde nakupuje Simona oblečenie?
9. Savo hin lakero kamaduno uraviben the kamaduñi farba?/Ktoré je jej oblúbené oblečenie a oblúbená farba?

C Uraviben pro všel'ijaka dživipnaskere situaciji/

Oblečenie na rôzne životné situácie

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – čítať s porozumením text v rómčine, vedieť povedať o ženskom oblečení na rôzne príležitosti a o mužskom oblečení na rôzne príležitosti, získať poznatky o oblúbených módných značkách.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál – oblečenie, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebnými textami:

Vyzvaní žiaci čítajú texty o ženskom a mužskom oblečení na rôzne životné príležitosti. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu tohto slova, ak sa ani to nedá, nájdú si slovo v slovníku v záverečnej časti 7. lekcie. Po prečítaní textov žiaci odpovedajú na otázky.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Phen, savo hin elegantno džuvl'ikano uraviben./Povedz, aké je podľa teba elegantné dámske oblečenie?
2. Phen, sar pes uren o murša./Povedz, ako sa obliekajú muži?
3. Kana uren o džuvl'a the o murša šititneder uraviben?/Kedy si ženy a muži obliekajú tmavšie oblečenie?
4. Save hine kamadune uvavibnaskere znački maškar o terne manuša?/Ktoré oblúbené móдне značky majú mladí ľudia?

E Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote a literárnej tvorbe Vladimíra Oláha. Po prečítaní textu žiaci odpovedajú na otázky v 2. cvičení zamerané na obsah textu. Potom si žiaci samostatne prečítajú jeho básne O kham lake andro burňik thovav/Slnko ti do dlane vložím, Andre dukh ul'il'om.../Z bolesti som sa narodil..., Phuro Rom/Starý Róm v textovej prílohe učebnice a urobia rozbor básní pomocou zadaných otázok.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Kaj ul'il'a o Vlado Olah the savi sikhad'i agorind'a?/Kde sa narodil Vlado Oláh a akú školu ukončil?
2. Kana gel'a la famil'ijaha te bešel Prahate?/Kedy odišiel s rodinou do Prahy?
3. Save aktiviti perdal o Roma kerelas the save literarna buťa irind'a?/Aké aktivity pre Rómov robil a ktoré literárne diela napísal?
4. Savo udžan'ipen chudl'a o Vlado Olah?/Aké ocenenia dostal Vlado Oláh?

Lekcija 8/Lekcia 8

CHABEN THE PIJIBEN/JEDLO A PITIE**Učivo:**

Romengere chavibnaskere sikhli'ipena/Rómske stravovacie zvyky; Vakeriben maškar e romňi the o rom/Rozprávanie medzi manželmi; Simona vakerel pal o taviben andre lakeri famil'ija/Simona rozpráva o varení v jej rodine; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

vedieť rozprávať o rómskych jedlách a tradíciách v stravovaní Rómov, získať poznatky o zdravom stravovaní, čítať s porozumením rómske texty o jedle a nápojoch, počúvať s porozumením rómsky text a vedieť rozprávať o živote a literárnej tvorbe rómskeho spisovateľa Emila Cinu.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda – reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne vizuálne materiály: obrázky, prezentácie.

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, audio nahrávka, pracovný zošit

Gramatika:

Použitie predložiek zakončených na **-e** andre, angle, ke, bije, pre, preke.

Použitie predložiek zakončených na iné samohlásky: **kija, bi**.

Použitie predložiek zakončených na spoluhlásky: **tel, paš, vaš**.

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 8. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Romengere chavibnaskere sikh'ipena/

Rómske stravovacie zvyky

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – čítať s porozumením text v rómčine, vedieť povedať o tradíciách v rómskom stravovaní, opísať rómske jedlá.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o stravovacích zvykoch Rómov. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova, ak sa ani to nedá, nájdu si slovo v slovníku v záverečnej časti 8. lekcie. Po prečítaní textov žiaci odpovedajú na otázky.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Ko andre romaňi famil'ija tavel?/Kto v rómskej rodine varí?
2. Save chabena taven o barvaleder Roma u save chabena taven o čoreder Roma?/ Aké jedlá pripravujú bohatší Rómovia a aké jedlá pripravujú chudobnejší Rómovia?
3. Chan o Roma jekh chaben mek the aver d'ives?/Jedia Rómovia to isté jedlo aj na druhý deň?
4. Phen, save chabena pes leperen andro tekstos?/Povedz, ktoré jedlá sú spomínané v texte?
5. So rado pijen o romane čhave?/Aké nápoje majú radi rómske deti?

2. Samostatná práca

Žiaci samostatne čítajú recept na prípravu bravčových čriev plnených zemiakmi (goja). Po prečítaní textu učiteľ môže zadať otázku, či žiaci poznajú toto jedlo a ako ho pripravujú v ich rodine.

B1 Gen o phučibena the o palepheñibena/Čítaj otázky a odpovede

1. Frontálna práca

Vyzvaní žiaci čítajú otázky a odpovede v 1. cvičení čo môžeme jesť a piť, na raňajky, na obed, na večeru a čo môžeme jesť, aby sme boli zdraví.

2. Samostatná práca

Žiaci samostatne vypracujú 2. a 3. cvičenie.

Správny preklad viet v 2. cvičení

1. Rád mám zemiaky s mäsom.
2. Moja mama varí dobré pirohy.
3. Otec má rád pečené mäso so zemiakmi.
4. Deti radi pijú teplé mlieko a jedia rožky s maslom.
5. Moja babka dobre varí bravčové črevá plnené zemiakmi.
6. Mäsovú polievku jeme v nedeľu na obed.
7. Dnes teta Rozália pripravuje placky z múky s mäsom.
8. Mamine koláče sú veľmi dobré.

Cvičenie 3.

V tomto cvičení žiaci odpovedajú na otázky.

Preklad otázok:

1. So rado chas?/Ktoré jedlo máš rád/rada?
2. So narado chas?/Ktoré jedlo nemáš rád/rada?
3. So rado pijes?/Ktorý nápoj máš rád/rada?
4. So narado pijes?/Ktorý nápoj nemáš rád/rada?
5. Savo hino tiro kamaduno chaben?/Ktoré je tvoje obl'úbené jedlo?
6. Savo hino tiro nakamudono chaben?/Ktoré je tvoje neobl'úbené jedlo?
7. Save frukti rado chas?/Ktoré ovocie máš rád/rada?
8. So chas pro tosarutno chaben?/Čo jedávaš na raňajky?
9. So chas pro dilos?/Čo jedávaš na obed?
10. So chas pro raťakero chaben?/Čo jedávaš na večeru?
11. Phen, savo hin sasto u savo nasasto chaben?/Povedz, ktoré jedlo je zdravé a ktoré nezdravé?
12. Phen, save chabena taven ke tumende khere?/Povedz, ktoré jedlá varíte u vás doma?
13. Phen, save chabena dikhes pro čitre?/Povedz, ktoré jedlá vidíš na obrázkoch?

C Simona vakerel pal o taviben andre lakeri famil'ija/

Simona rozpráva o varení v jej rodine

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o stravovaní sa Rómov, ktorí žijú v iných krajinách. Oboznámiť sa s varením a stravovaním v Simoninej rodine, čítať s porozumením text v rómčine.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text Sar pes tavel andre la Simonakeri famil'ija, ko the so rado chal./ Ako sa varí v Simoninej rodine a kto má čo rád.

Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak sa to nedá, nájdu si slovo v slovníku v záverečnej časti 8. lekcie. Po prečítaní textov žiaci odpovedajú na otázky.

Návrh otázok na zisťovanie porozumenia textu:

1. Kaj bešel e Simona la famil'ijaha?/Kde býva Simona s rodinou?
2. Keci phrala-pheňa hin la Simona?/Kol'ko súrodencov má Simona?
3. So rado chal e Simona?/Ktoré jedlo má rada Simona?
4. So rado chal lakeri phen e Erika?/Ktoré jedlo má rada jej sestra Erika?
5. So rado chal lakeri phen e Nikola?/Ktoré jedlo má rada jej sestra Nikola?
6. So nekbuter pijel e Simona the lakere pheňa?/Ktorý nápoj má rada Simona a jej sestry?
7. Gul'arel lenge e daj o tejos?/Sladí im ich mama čaj?
8. Savi buči kerel la Simonakero dad?/Akú prácu vykonáva Simonin otec?
9. Tavel varekana the khere?/Varí niekedy aj doma?
10. Save angičanička chabena pes leperen andro tekstos?/Ktoré anglické jedlá sa spomínajú v texte?
11. Džanel la Simonakeri daj te pekel bokel'a?/Vie Simonina mama piecť koláče?
12. Tavel la Simonakeri daj saste chabena?/Varí Simonina mama zdravé jedlá?

E Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote a literárnej tvorbe Emila Cinu. Potom si žiaci samostatne prečítajú jeho básne Dar/Strach, Amaro lav/Naše slovo, Bacht/Šťastie v textovej prílohe učebnice a urobia rozbor básní pomocou zadaných otázok.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Savi buťi kerelas o Emil Cina?/Akú prácu vykonával Emil Cina?
2. Ko les and'a ko irišagos?/Kto ho priviedol k písaniu?
3. Save romane žurnala diňa avri?/Ktoré rómske časopisy vydal?
4. Andro savo čhavorikano suboris kerelas buťi?/V ktorom detskom súbore pracoval?
5. Savi gend'i irind'a andre čechiko the romaňi čhib?/Akú knihu napísal v českom a rómskom jazyku?
6. Andre savi gend'i kerďa cikneder poezija?/V ktorej knihe napísal krátku poéziu?
7. Andre savi redakcija sas redaktoris the moderatoris?/V ktorej redakcii pracoval ako redaktor a moderátor?

Lekcija 9/Lekcia 9

BAJIŠAGOS PAL O SASŤIPEN/STAROSTLIVOSŤ O ZDRAVIE**Učivo:**

Teštoskere kotora/Časti tela; Ko doktoris/U lekára; Nasval'ipena, phageripena the o aver nasval'ipnaskere pharipena/Choroby, zlomeniny a iné zdravotné problémy; Šargo nasval'ipen the leskeri prevencija/Žltáčka a jej prevencia; Korona virusis Covid-19, prindžaripena the prevencija/Korona vírus Covid-19, príznaky a prevencia; Romengero sasřariben čirła/Liečenie Rómov v minulosti; Lačo dživipnaskero l'ikeriben/Zdravý životný štýl; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

otázky a odpovede súvisiace so starostlivosťou o zdravie, získať poznatky o infekčných a civilizačných chorobách, vedieť pomenovať časti tela, získať poznatky o liečení Rómov v minulosti, získať poznatky o prevencii a zdravom životnom štýle, vedieť sa vyjadriť k téme – čo je potrebné robiť, aby sme boli zdraví, čítať s porozumením text v rómskom jazyku, počúvať s porozumením text v rómskom jazyku, vedieť rozprávať o živote a literárnej tvorbe rómskeho spisovateľa Jána Horvátha, prečítať a urobiť rozbor jeho básní.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne audiovizuálne materiály: obrázky, prezentácie, nahrávky.

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Gramatika:

Množné číslo podstatných mien, príslovky odvodené od podstatných a prídavných mien, predpony **bi-**, **na-**, napríklad bižužes, nalačhes, namištes. Stupňovanie prídavných mien – pravidelné a nepravidelné.

Skloňovanie neživotných podstatných mien mužského a ženského rodu. Tvorenie podstatných mien od sloviess a prídavných mien.

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 9. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Teštoscere kotora/Časti tela

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – vedieť pomenovať vnútorné a vonkajšie časti tela.

Pomôcky:

učebnica, audionahrávka, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci sa oboznamujú so slovnou zásobou, snažia sa odhadnúť význam nových slov alebo si slovo nájdú v slovníku v záverečnej časti 9. lekcie.

Na upevnenie slovnej zásoba, učiteľ zadáva otázky zo 4. cvičenia:

1. Save avrune teštoscere kotora hin le manušes?/Aké vonkajšie časti tela má človek?
2. Save andrune teštoscere kotora hin le manušes?/Aké vnútorné orgány má človek?
3. Save teštoscere kotora hin tut pro šero?/Aké časti tela máš na hlave?
4. Save teštoscere kotorendar hin le manušes jekh, duj, buter?/Aké časti tela má človek po jednom, dvoch a viac?

A1 Ko doktoris/U lekára

Text 1. Ko doktoris/U lekára

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci si vypočujú dialóg Kristiána a lekára. Po druhom vypočutí textu odpovedajú na otázky zamerané na obsah dialógu a rozvíjanie kritického myslenia u žiakov.

Návrh otázok na zisťovanie porozumenia dialógu:

1. Soske gel'a o Kristijan ko doktoris?/Prečo išiel Kristián k lekárovi?
2. So les dukhalas?/Čo ho bolelo?
3. Sas les the horučki?/Mal aj horúčku?
4. Savo nasval'ipen les sas?/Akú chorobu mal?
5. So leske phend'a o doktoris?/Čo mu povedal lekár?
6. Kana kamp'l'a le Kristijan oske te džal pre kontrola?/Kedy mal ísť Kristián na kontrolu?
7. Sas imar the tut varekana angina?/Mal si už aj ty niekedy angínu?
8. Phen, sar tut šunehas?/Povedz, ako si sa cítil/cítila?
9. So tuke kamp'l'a te kerel, kaj te aves sasto?/Čo si musel/musela urobiť, aby si vyzdravel/vyzdravela?

Text 2. O Frantas mange and'a gitara/František mi doniesol gitaru

Návrh práce s učebným textom:

Žiaci prečítajú text a potom vypracujú otázky v 3. cvičení zamerané na obsah textu.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. So and'a o Frantas le phraleske andre špital'a?/Čo doniesol František svojmu bratovi do nemocnice?
2. Soske ada kerd'a?/Prečo to urobil?
3. Džanelas le Frantaskero phral te bašavel pre gitara?/Vedel Františkov brat hrať na gitare?
4. Ko les sikhad'a te bašavel pre gitara?/Kto ho naučil hrať na gitare?
5. Sar leske ada šigitind'a?/Ako mu to pomohlo?
6. Bašavelas mek o Frantas the pre aver bašad'i?/Vedel František hrať aj na inom hudobnom nástroji?
7. Savo cirdl'ipen sas maškar o phrala?/Aký vzťah mali bratia?

B Nasval'ipena, phageripena the o aver nasval'ipnaskere pharipena/Choroby, zlomeniny a iné zdravotné problémy

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o civilizačných a infekčných chorobách a ich prevencii.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh práce s učebným textom:

Žiaci si napíšu pomenovania civilizačných a infekčných chorôb, neznáme výrazy objasní učiteľ.

Text 1. Vakeriben pal la Erikakeri nasval'i čhajori/Rozprávanie o Erikinej chorej dcérke

Žiaci prečítajú text a potom vypracujú otázky v 2. cvičení zamerané na obsah textu.

Návrh otázok na zistenie úrovne pochopenia textu:

1. Sar pes šunelas la Erikakeri čhajori?/Ako sa cítila Erikina dcérka?
2. So la dukhalas?/Čo ju bolelo?
3. Savo infekčno nasval'ipen la sas?/Akú infekčnú chorobu mala?
4. Save tableti lake lekhaďa o doktoris?/Aké lieky jej predpísal lekár?
5. Savi sasťipnaskeri prevencija kampil la čhajorake te dol'ikerel?/Akú zdravotnú prevenciu musí dcérka dodržať?

Text 2. So kampil te keren, kaj te na chudas o infekčno nasval'ipen?/

Čo treba urobiť, aby sme nedostali infekčnú chorobu?

Vyzvaný žiak prečíta otázku a preloží ju do slovenčiny.

Správny preklad:

1. Paš o chasaben učharen tumenge o muj./Pri kašľaní si vždy zakrývajte ústa.
2. Ma džan pašes ko manuša, save hine imar nasvale./Nechod'te blízko k ľuďom, ktorí sú už chorí.
3. Ma džan pro thana, kaj hin but manuša./Nechod'te na miesta, kde je veľa ľudí.
4. Chan but lacho chaben, frukti the žel'eňina./Jedzte zdravé jedlo, ovocie a zeleninu.
5. L'ikeren o pijibnaskero režimos, e higijena./Dodržujte pitný režim, hygienu.

B1 Nasval'ipena, phageripena the o aver nasval'ipnaskere pharipena/Choroby, zlomeniny a iné zdravotné problémy

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o žltacke, ako sa prejavuje a aká je prevencia voči tejto infekčnej chorobe.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh práce s učebnými textami:

Vyzvaní žiaci čítajú text o žltacke a prevencii proti nej. Úroveň porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Savo infekčno nasval'ipen pes mek the adad'ives arakhel andro romane osadi?/Ktoré infekčné ochorenie sa objavuje ešte dnes v rómskych osadách?
2. So džanes te phenel pal o šargo nasval'ipen?/Čo vieš povedať o žltacke?
3. Sar pes šunel o manuš te les hin šargo nasval'ipen?/Ako sa cíti človek, keď má žltacku?
4. So kempel leske te kerel?/Čo musí robiť?
5. So šaj te kerel, kaj te na chudas o šargo nasval'ipen?/Čo musíme urobiť, aby sme nedostali žltacku?

Text 2. Korona virusis Covid-19, prindžaripena the prevencija/

Koronavírus Covid-19, príznaky a prevencia

Vyzvaní žiaci čítajú text o víruse Covid-19, o príznakoch tohto ochorenia a prevencii.

Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak si slovo vyhl'adajú v slovníku v záverečnej časti 9. lekcie. Úroveň porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Kaj pes elšinar arakhl'a o virusis Covid-19?/Kde sa prvýkrát objavil vírus Covid-19?
2. Andre savo berš pes o virusis dochudl'a andro dojekh lumakero them?/V ktorom roku sa vírus dostal do všetkých krajín sveta?
3. Phen, save sasťipnaskere pharipen kerel le manušeske ada virusis?/Povedz, aké problémy človeku spôsobuje tento vírus?
4. Save hine ale infekčna nasval'ipnaskere prindžaripena?/Aké príznaky má toto infekčné ochorenie?
5. So kempel te kerel, te le manušes hin ajse prindžaripena?/Čo treba urobiť, ak človek má tieto príznaky?
6. Te hin le manušes pozitivno testos, šaj džal andre buťi?/Keď má človek pozitívny test, môže ísť do práce?
7. Kaj šaj chudel o manuš ada infekčno nasval'ipen?/Kde môže človek dostať tento vírus?
8. Savi prevencija kempel le manušeske te dol'ikerel, kaj te na chudel ada virusis?/Akú prevenciu musí človek dodržať, aby nedostal tento vírus?

C Romengero sasťariben čirla/Liečenie Rómov v minulosti

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o liečení Rómov v minulosti.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit, interaktívna tabuľa

Návrh práce s učebným textom:

Žiaci prečítajú text a potom vypracujú otázky v 2. cvičení zamerané na obsah textu.

Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť alebo si slovo vyhľadajú v slovníku v záverečnej časti 9. lekcie, prípadne nový výraz objasní učiteľ. Úroveň porozumenia textu učiteľ zisťuje pomocou otázok.

Návrh otázok zamerané na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Soske o Roma varekana na phirenas ko doktoris?/Prečo Rómovia v minulosti nechodili k lekárovi?
2. Sar pen o Roma sasťarenas?/Ako sa Rómovia liečili?
3. So phenelas e phuri romňi te na džanenas le manušes te sasťarel avri?/Čo povedala stará Rómka, keď nevedela človeka vyliečiť?
4. So chasňaren o Roma dži adad'ives te varekas dukhalas o kan, e jakh?/Čo používajú Rómovia ešte aj dnes, keď niekoho bolí ucho, oko?
5. Phen, so kampil te kerel, te varekaske „perel jakhendar“. Paťas pre ada?/Povedz, čo treba urobiť ak je niekto uhranutý? Veríš tomu?
6. Džanes, sar pes kerel „jagalo paňi?"/Vieš, ako sa pripravuje „uhlíková voda“?

D Lačo dživipnaskero l'ikeriben/Zdravý životný štýl

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, práca vo dvojici.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o zdravom životnom štýle.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Návrh práce s učebným textom:

Práca vo dvojici – učiteľ rozdelí žiakov do dvojíc. Zadá žiakom úlohu: žiaci prečítajú text o zdravom životnom štýle. Potom každá dvojica napíše, čo si predstavuje pod pojmom zdravý životný štýl a čo máme robiť, aby sme boli zdraví. Učiteľ určí čas na vypracovanie úlohy a potom každá dvojica prezentuje svoju prácu.

Žiaci si môžu pomáhať otázkami:

1. Soske kempel te chal saste chabena?/Prečo sa máme zdravo stravovať?
2. Save chabena hine saste u save nasaste?/Ktoré jedlá sú zdravé a ktoré nezdravé?
3. Soske kempel te chal but frukti the žel'eňina?/Prečo je dobré jesť veľa ovocia a zeleniny?
4. Sar o športos the aktivno čalaviben andro veša-paňa šigitinel amare sasťipnaske?/ Ako šport a pohyb v prírode pomáha nášmu zdraviu?
5. Soske kempel le manušeske te l'ikerel pijibnaskero režimos?/Prečo musí človek dodržiavať pitný režim?
6. Soske kempel le manušeske te phirel pro preventivna predikhibena?/Prečo musí človek chodiť na preventívne prehliadky?
7. Phen tire lavenca, so oda hin te phenas, kaj kempel te l'ikerel e higijena?/Povedz, čo to znamená, keď sa povie, že treba dodržiavať hygienu?

E Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote a literárnej tvorbe Jána Horvátha. Potom si žiaci samostatne prečítajú jeho básne – Tumenge/Vám, v textovej prílohe učebnice a urobia rozbor básní pomocou zadaných otázok.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Savi profesija sikh'il'a avri o Ján Horváth?/Aké remeslo vyštudoval Ján Horváth?
2. Kaj kerelas buťi sar angluno tajomňikos?/Kde pracoval ako prvý tajomník?
3. Andre save romane žurnala kerelas šefredaktoris the redaktoris?/V ktorých rómskych časopisoch pracoval ako šéfredaktor a redaktor?
4. Kaj kerelas buťi sar dokumentaristas?/Kde pracoval ako dokumentarista?
5. Kaj sikh'arelas romaňi čhib the romaňi historija?/Kde vyučoval rómsky jazyk a rómsku históriu?
6. Save gil'utne kidipena diňa avri?/Ktoré básnické zbierky vydal?
7. So kamelas o Ján Horváth te sikhavel le Romenge peskera l'iterarna buťaha?/Čo chcel Ján Horváth povedať Rómom svojou literárnou tvorbou?

Lekcija 10/Lekcia 10

**ARTIKAŇIBEN, DŽANIBEN THE TECHNIKA/
UMENIE, VEDA A TECHNIKA**

Učivo:

Technikakere the džanibnaskere arakhl'ipena/Technické a vedecké vynálezy; Komunikacija the lakere formi/Komunikácia a jej formy; Bare lumakere džanibnara andro bišto šelberš/Významní svetoví vedci v 20. storočí; Kamaduno čitrariben/Oblúbené kreslenie; Bare romane manuša andre romaňi kultura/Významné rímske osobnosti v rímskej kultúre; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rímsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

získať poznatky o vedeckých a technických vynálezoch, ktoré uľahčujú ľuďom život, o významných rímskych osobnostiach vo vede, kultúre a umení, oboznámiť sa s modernými komunikačnými formami, čítať s porozumením text v rímskom jazyku, počúvať s porozumením text v rímskom jazyku, vedieť rozprávať o živote a literárnej tvorbe rímskeho spisovateľa Andreja Giňu.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne audiovizuálne materiály: obrázky, prezentácie, nahrávky.

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, prezentácie, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Gramatika:

Skloňovanie životných a neživotných podstatných mien. Interpunkcia v rímsčine. Používanie interpunkčných znakov v rímskom pravopise – bind'i, phučlo, hazdune, výčín. Časovanie slovíe v prítomnom čase, imperfekte, perfekte a budúcom čase.

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 10. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Džanibnaskere the technikakere arakhl'ipena/ Vedecké a technické vynálezy

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o vedeckých a technických vynálezoch, ktoré uľahčujú ľuďom život.

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o vedeckých a technických vynálezoch. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova alebo si slovo nájdú v slovníku v záverečnej časti 10. lekcie. Po prečítaní textu žiaci samostatne utvoria odpovede na otázky v 2. cvičení a v 3. cvičení.

Správne odpovede:

1. Savi chasna hin le manušen le džanibnaskere arakhl'ipendar?/Aký úžitok majú ľudia z vedeckých vynálezov?
 - a) lokisaren lenge e bući khere/ul'ahčujú im prácu doma
2. Savo technikakero arakhl'ipen amenge domukhen te vakerel le manušenca andro aver thema the te dikhel len?/Ktoré technické vynálezy nám umožňujú komunikovať s ľuďmi v iných krajinách a zároveň ich vidieť?
 - a) internetos, mobilno telefonos/internet, mobil
3. Keren o manuša andro fabriki mek avka, sar kerenas čirla?/Pracujú ľudia vo fabrikách tak ako v minulosti?
 - a) na, hin len machanicka linki, jon ča pre savoro dodikhen/nie, majú mechanické linky, ľudia na všetko len dohliadajú
4. So hin nekbareder andro manušengero dživipen?/Čo je najvzácnejšie v ľudskom živote?
 - a) paťiv, šigitišagos jekh avreske/úcta, vzájomná pomoc

Preklad otázok v 3. cvičení:

- a) Save technikakere arakhl'ipena hin tumen khere?/Povedz, ktoré technické vynálezy máte doma?
- b) Phen pal peskero, soha hin feder o mobilno telefonos./Povedz svoj názor, v čom je lepší mobilný telefón.
- c) Save programi rado dikhes pre televiza?/Ktoré programy rád pozeráš v televízii?

B Komunikacija the lakere formi/Komunikácia a jej formy

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o formách komunikácie, o výhodách a nevýhodách internetu a mobilného telefónu.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o komunikačných formách. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova alebo si slovo nájdú v slovníku v záverečnej časti 10. Lekcie. Po prečítaní textu žiaci samostatne utvoria odpovede na otázky v 2. cvičení.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Save komunikacijakere formi prindžaras?/Aké komunikačné formy poznáme?
2. Vaker pal lavengeri komunikacija./Povedz, aká je verbálna komunikácia.
3. Vaker pal nalavengeri komunikacija./Povedz, aká je neverbálna komunikácia.
4. Phen, soha hin lačihi u soha nalačihi e komunikacija prekal o mobilno telefonos./Povedz o výhodách a nevýhodách komunikácie cez mobilný telefón.
5. Sar šaj chasňaren o manuša o internetos?/Ako môžu ľudia využívať internet?
6. So hin pal tiri god'i feder, o vakeriben muj mujeha, vaj o vakeriben prekal o mobilos, vaj internetos?/Povedz svoj názor, čo je lepšie, rozhovor tvárou v tvár alebo rozhovor cez mobil a internet?

C Bare lumakere džanibnara andro bišto šelberš/

Svetoví vedci v 20. storočí

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, čítanie s porozumením, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o rómskych vedkyniach sestrách Pankovových, ktoré získali ocenenia vo vedeckých výskumoch v 20. storočí. Sestry Pankovové patrili do starej a významnej rómskej ruskej dynastie Pankovových.

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci samostatne čítajú text o rómskych vedkyniach a texty o veľkých svetových vedcoch. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova alebo si slovo nájdú v slovníku v záverečnej časti 10. lekcie. Po prečítaní textu žiaci samostatne utvoria odpovede na otázky zamerané na zistenie úrovne porozumenia textu. Potom vyzvaní žiaci prezentujú svoje odpovede a ostatní žiaci ich prípadne dopĺňajú.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Savo oboris pre uči sikhad'i sikh'l'olas e Natalija Pankovovo?/Ktorý odbor na vysokej škole študovala Natália Pankovová?
2. Kaj joj kerelas bu'ti trandathepandž berš?/Kde pracovala tridsaťpäť rokov?
3. Save džanibnaskero arakhl'ipen kerd'a?/Aký vedecký vynález urobila?
4. Savo oboris pre uči sikhad'i sikh'l'olas e Ljubov Pankovovo?/Ktorý odbor na vysokej škole študovala Ljubov Pankovová?
5. Savo titulos chudl'a andro bijologicko džaniben?/Aký titul dostala v biologickej vede?
6. Savi bu'ti kerelas e Ljubov Pankovovo andro fizijologicko laboratorijumos?/Akú prácu robila Ljubov Pankovová vo fyziologickom laboratóriu?
7. Savi pedagogicko bu'ti kerelas e Ljubov pro univerziti?/Akú pedagogickú prácu robila na univerzitách?
8. Savi džanibnaskeri bu'ti kerelas o Niels Henrick David Bohr the savo arakhl'ipen kerd'a?/Akú vedeckú prácu robil Niels Henrick David Bohr a čo vynášiel?
9. Savi džanibnaskeri bu'ti kerelas o Albert Einstein the savo arakhl'ipen kerd'a?/Akú vedeckú prácu robil Albert Einstein a čo vynášiel?
10. Savi džanibnaskeri bu'ti kerelas o Alexander Fleming?/Akú vedeckú prácu robil Alexander Fleming?
11. So arakhl'a avri jekhetane le avre džanibarenca?/Čo vynášiel spolu s inými vedcami?
12. Savi džanibnaskeri bu'ti kerelas e Marie Sklodovská-Curie?/Akú vedeckú prácu robila Marie Sklodovská-Curie?
13. Save džanibnaskere arakhl'ipena kerd'a e Marie Sklodovská-Curie?/Čo vynášala Marie Sklodovská-Curie?

C Kamaduno čitrariben/Obl'úbené mal'ovanie

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, čítanie s porozumením samostatná práca. V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – oboznámiť sa s nadanou rómskou výtvarníčkou, ktorá žije v Anglicku, kde aj vyštudovala odbor umenie.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o Simoninej umeleckej práci. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova alebo si slovo nájdú v slovníku v záverečnej časti 10. lekcie. Po prečítaní textu žiaci samostatne utvoria odpovede na otázky zamerané na zistenie úrovne porozumenia textu. Vyzvaní žiaci potom prezentujú svoje odpovede a ostatní žiaci ich prípadne dopĺňajú.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Savo oboris sikhl'olas e Simona pre uči sikhad'i?/Ktorý odbor študovala Simona na vysokej škole?
2. Savo titulos dochudl'a?/Aký titul dosiahla?
3. Savi šerutni tema hin andre lakeri artikaŇi buŇi?/Aká je hlavná téma v jej umeleckej práci?
4. Ladžal pes e Simona vaš peskeri romaŇi identita?/Hanbí sa Simona za svoju rómsku identitu?
5. So phenel e Simona le čhavage, saven hin talentos te mal'inel?/Čo odkazuje Simona deťom, ktoré majú talent na mal'ovanie?

V ďalšej časti vyučovacej hodiny žiaci poznávajú Simonine výtvarné diela a vyjadrujú svoj názor na ne.

D Bare romane manuša andre romaňi kultura/

Rómske osobnosti v rómskej kultúre

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, počúvanie s porozumením, práca vo dvojici. V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – spoznať mladého vzdelaného Róma, ktorý sa venuje rozvoju rómskeho jazyka a jeho zavedeniu do základných a stredných škôl.

Pomôcky:

učebnica, audionahrávka, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Práca vo dvojici – učiteľ rozdelí žiakov do dvojíc. Žiaci si vypočujú rozhovor s Jozefom Facunom. Neznáme výrazy hľadajú v slovníku v záverečnej časti 10. lekcie. Po druhom vypočutí textu žiaci odpovedajú na otázky zamerané na obsah rozhovoru a rozvíjanie kritického myslenia u žiakov. Potom každá dvojica prezentuje svoje odpovede.

Návrh otázok na zistenie porozumenia rozhovoru:

1. Kaj kerel buťi o Jozef Facuna?/Kde pracuje Jozef Facuna?
2. Kaj agorinda e maškarutňi the uči sikhad'i?/Kde ukončil strednú a vysokú školu?
3. Save akademicka tituli dochudl'a?/Aké akademické tituly dosiahol?
4. Save aktiviti phandle la romaňa čhibakere sikhluvibnaha kerel?/Aké aktivity spojené s vyučovaním rómskeho jazyka urobil?
5. Save sikhluvibnaskere publikaciji perdal o predmetos Romaňi čhib the literatura the perdal o predmetos Romaňi kultura the realiji diňa avri la projektova grupaha?/Ktoré učebné publikácie pre predmet Rómsky jazyk a literatúra a pre predmet Rómska kultúra a reálie v spolupráci s projektovou skupinou vydal?
6. Save sikhlaribnaskere aktiviti kerel?/Aké vzdelávacie aktivity robí?
7. Save plani les hin andro avelutňipen?/Aké plány má do budúcnosti?
8. Phen pal tiri god'i, kampil le romane čhavage te sikh'ol romaňi čhib?/Povedz svoj názor, je potrebné, aby sa rómske deti učili rómsky jazyk?
9. Džanes andre save sikhad'a pro Slovačiko sikh'on o romane čhave e romaňi čhib?/Viete, v ktorých školách na Slovensku sa rómske deti učia rómsky jazyk?

D1 Bare romane manuša andre romaňi kultura/

Rómske osobnosti v kultúre

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, čítanie s porozumením, samostatná práca. V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o významných rómskych osobnostiach a ich prínose pre rómsku kultúru.

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o Karlovi Adamovi a Gejzovi Adamovi. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova alebo si slovo nájdú v slovníku v záverečnej časti 10. lekcie. Po prečítaní textu žiaci samostatne tvoria odpovede na otázky zamerané na zistenie úrovne porozumenia textu. Potom vyzvaní žiaci prezentujú svoje odpovede a ostatní žiaci ich prípadne dopĺňajú.

Návrh otázok na zistenie porozumenia textu:

1. Ko hino o Karel Adam?/Kto je Karel Adam?
2. Savi škola agorind'a?/Akú školu ukončil?
3. Andre savi artikaňi agentura kerelas buťi?/V ktorej umeleckej agentúre pracoval?
4. Andre save thema bašavelas?/V ktorých krajinách koncertoval?
5. Andre save berša kerelas buťi sar direktoris andro romano teatros Romathan Kašate?/V ktorých rokoch bol riaditeľom v divadle Romathan?
6. Save udžanl'ipena chudl'a vaš peskeri profesijonalno buťi andro bašaviben?/Aké ocenenia dostal za svoju profesionálnu prácu v hudbe?
7. Save buťa kerelas o Gejza Adam?/Aké práce vykonával Gejza Adam?
8. Kaj dživel o Gejza Adam?/Kde žije Gejza Adam?
9. Savi uči sikhad'i agorind'a?/Akú vysokú školu ukončil?
10. Savi sikhad'i zathod'a Kašate?/Akú školu zriadil v Košiciach?
11. Save udžanl'ipena chudl'a o Gejza Adam?/Aké ocenenia dostal Gejza Adam?

E RomaŇi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny - získať poznatky o živote a literárnej tvorbe Andreja Giňa. Potom si žiaci samostatne prečítajú príbeh Pal o Škiparis v textovej prílohe učebnice a pokúsia sa prerozprávať obsah prečítaného príbehu a tiež vyjadriť svoje pocity a zážitky.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Kaj ul'il'a o Andrej Giňa?/Kde sa narodil Andrej Giňa?
2. Kaj gel'a leskeri famil'ija te bešel pal o dujto lumakero mariben?/Kam odišla jeho rodina bývať po druhej svetovej vojne?
3. Savi buči kerelas o Andrej Giňa the pre save bašad'a bašavelas?/Akú prácu vykonával Andrej Giňa a na ktorých hudobných nástrojoch vedel hrať?
4. Save literarna buča irind'a o Andrej Giňa?/Ktoré literárne diela napísal Andrej Giňa?

Lekcija 11/Lekcia 11

SIKHL'UVIBEN/VZDELÁVANIE**Učivo:**

Miri sikhad'i, sikhluvibnaskere predmeti/Moja škola, učebné predmety; Romane čhavengero sikhluviben varekana/Vzdelávanie rómskych detí v minulosti; Sikhluvibnaskero sistemas pro Slovačiko/Školský systém na Slovensku; Romaňa čhibakero ačhad'ipen andro sikhluvibnaskero sistemas pro Slovačiko/Postavenie rómskeho jazyka v školskom systéme na Slovensku; Moderno sikhad'i tel o Tatri/Moderná škola pod Tatrami; Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk.

Didaktický zámer:

získať poznatky o možnostiach štúdia na Slovensku, o školskom vzdelávacom systéme na Slovensku, o problémoch vzdelávania rómskych detí, o modernej škole, o možnostiach štúdia rómskeho jazyka na Slovensku, čítať s porozumením text v rómskom jazyku, počúvať s porozumením text v rómskom jazyku, vedieť rozprávať o živote a literárnej tvorbe rómskeho spisovateľa Gejzu Demetera.

Metódy práce:

audiovizuálna metóda reagovať na rôzne rečové situácie s dôrazom na ústny prejav. Používať rôzne audiovizuálne materiály: obrázky, prezentácie, nahrávky.

Formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca, dialógy

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, prezentácie, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Gramatika:

Životné a neživotné oikoklitické podstatné mena ženského rodu zakončené na -i. Slovesá III. triedy v prítomnom čase, v minulom čase – v imperfekte, v perfekte a v budúcom čase.

Gramatické javy, upevňovanie slovnej zásoby a rozvíjanie komunikačných schopností sa precvičujú v rámci 11. lekcie v Pracovnom zošite k učebnici Amari romaňi čhib 2.

A Miri sikhadi, sikh'uvibnaskere predmeti/

Moja škola, vyučovacie predmety

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, počúvanie s porozumením, samostatná práca. V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – počúvanie s porozumením – rozprávanie Kristiána o rómskej žiačke Jarmile a jej škole, vedieť pomenovať vyučovacie predmety v rómčine.

Pomôcky:

učebnica, obrázkový materiál, cvičenia, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci si vypočujú rozprávanie o škole, do ktorej chodí aj rómske dievča Jarmila. Neznáme výrazy hľadajú v slovníku v záverečnej časti 11. lekcie. Po druhom vypočutí textu žiaci odpovedajú na otázky zamerané na obsah rozprávania a rozvíjanie kritického myslenia u žiakov. Potom vyzvaní žiaci prezentujú svoje odpovede.

Návrh otázok na zistenie porozumenia vypočutého textu:

1. Keci berš hin la Jarmilake?/Kol'ko rokov má Jarmila?
2. Kaj joj bešel?/Kde býva?
3. Andre savi sikhadi phirel?/Do ktorej školy chodí?
4. Save čhave laha sikh'on andre klasa?/Aké deti sa s ňou v triede učia?
5. Džanel lakeri sikh'ardi te vakerel romanes?/Vie jej učiteľ'ka rozprávať rómsky?
6. Ko hiňi e Marika?/Kto je Marika?
7. Save predmeti sikh'ol e Jarmila?/Ktoré predmety sa učí Jarmila?

Text 2. O Janko the o Edo vakeren pal peskere sikhada

Návrh na prácu s učebným textom:

Práca vo dvojici – dvojica žiakov prečíta rozhovor Janka a Eda o ich školách. Po prečítaní dialógu žiaci samostatne vypracujú otázky v 2. cvičení zamerané na porozumenie dialógu.

Návrh otázok na zistenie porozumenia prečítaného dialógu:

1. Pre savi sikhadi sikh'ol o Edo?/Na ktorej škole študuje Edo?
2. Pre savi sikhadi sikh'ol o Janko?/Na ktorej škole študuje Janko?
3. Savo oboris sikh'ol o Edo?/Aký odbor študuje Edo?
4. Savo predmetos rado sikh'ol o Janko?/Ktorý predmet sa Janko rád učí?
5. Savi buňi kamel te kerel o Janko?/Akú prácu chce vykonávať Janko v budúcnosti?
6. Vaker pal tiri sikhadi./Rozprávaj o svojej škole.

B Romane čhavengero sikhluviben varekana/

Vzdelávanie Rómov v minulosti

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, čítanie s porozumením, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny, učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o vzdelávaní rómskych detí v minulosti, vedieť povedať dôvody, prečo rómske deti nechodili do školy a vedieť povedať o súčasnej situácii vo vzdelávaní rómskych detí.

Pomôcky:

učebnica, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o vzdelávaní rómskych detí v minulosti. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova alebo si slovo nájdú v slovníku v záverečnej časti 11. lekcie. Po prečítaní textu žiaci samostatne tvoria odpovede na otázky zamerané na zistenie úrovne porozumenia textu a rozvoj tvorivého myslenia žiakov. Potom vyzvaní žiaci prezentujú svoje odpovede a ostatní žiaci ich prípadne dopĺňajú.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Phen, soske varekana o romane čhave na phirenas andre sikhad'i?/Povedz, prečo niekedy rómske deti nechodili do školy?
2. So kerenas khere o phureder romane čhaja?/Čo robili doma staršie rómske dievčatá?
3. Sar mek šigitinenas o romane čhave khere?/Ako ešte pomáhali rómske deti doma?
4. Phen pal tiro, so hin akana aver, federisal'ile o šajipena perdal le romane čhavengero sikhluviben?/Povedz svoj názor, je to dnes ináč, zlepšili sa možnosti na vzdelávanie rómskych detí?

Text 2. Sar me phiravas andre škola/Ako som chodila do školy

Návrh na prácu s učebným textom:

Žiaci samostatne prečítajú úryvok z knihy Tery Fabiánovej Sar me phiravas andre škola/Ako som chodila do školy. Potom žiaci samostatne vypracujú odpovede na otázky v 3. cvičení zamerané na zistenie úrovne porozumenia textu a rozvoj tvorivého myslenia žiakov.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Phen, sar pes šunelas e Tera andre škola?/Ako sa cítila Tera v škole?
2. Phirenas laha mek the aver romane čhave andre škola?/Chodili s ňou do školy aj iné rómske deti?
3. Sas e učitel'ka/sikhlu'ard'i ke late lačhi?/Bola k nej učiteľ'ka dobrá?
4. Vaker savo sas tiro elšino d'ives andre sikhad'i?/Povedz, aký bol tvoj prvý deň v škole?
5. So pes tuke nekbuter pačisal'ol andre tiri sikhad'i?/Čo sa ti najviac páči v tvojej škole?
6. Phiren tuha andre jekh klasa the romane čhave?/Chodia s tebou do jednej triedy aj rómske deti?

C SIKHL'UVIBNASKERO SISTEMOS PRO SLOVAČIKO/

Vzdelávací systém na Slovensku

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, čítanie s porozumením, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o školskom vzdelávacom systéme na Slovensku.

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o vzdelávacom systéme na Slovensku, o formách štúdia, o možnostiach výberu stredných a vysokých škôl. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova alebo si slovo nájdú v slovníku v záverečnej časti 11. lekcie. Po prečítaní textu žiaci samostatne utvoria odpovede na otázky v 1. cvičení zamerané na zistenie úrovne porozumenia textu a rozvoj tvorivého myslenia žiakov. Potom vyzvaní žiaci prezentujú svoje odpovede a ostatní žiaci ich prípadne dopĺňajú.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Keci beršendar phiren o čhave andre dakeri sikhadi?/Od kol'kých rokov navštevujú deti materskú školu?
2. Keci beršendar phiren o čhave andre bazutni sikhadi?/Od kol'kých rokov navštevujú deti základnú školu?
3. Save bazutne sikhada hin pro Slovačiko?/Aké základné školy máme na Slovensku?
4. Keci berš phiren o sikhluvne andre bazutni sikhadi?/Kol'ko rokov sa vzdelávajú žiaci v základnej škole?
5. Andre savi sikhadi akana sikhlon but romane čhave?/V ktorej škole sa dnes vzdeláva najviac rómskych detí?
6. Kaj šaj sikhlon o sikhluvne pal e bazutni sikhadi?/Kde sa môžu vzdelávať žiaci po ukončení základnej školy?
7. Save maškarutne sikhada hin pro Slovačiko?/Aké stredné školy máme na Slovensku?
8. Kaj šaj džan o sikhluvne te sikhlol pal e maturita?/Kde môžu študovať žiaci po maturite?
9. Soske but romane čhave phiren andre špeciálno bazutni škola the te len nane nisavo mentalno nasval'ipen?/Prečo veľa rómskych detí navštevuje špeciálnu základnú školu, aj keď nemajú nijaké mentálne poruchy?

V ďalšej časti hodiny môžu žiaci napísať krátky text o svojej škole, o študijnom odbore, o obľúbených vyučovacích predmetoch.

D Romaňa čhibakero ačhad'ipen andro sikh'uvibnaskero sistemas pro Slovačiko/Postavenie rómskeho jazyka vo vzdelávacom systéme na Slovensku

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, čítanie s porozumením, samostatná práca. V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o postavení rómskeho jazyka vo vzdelávacom systéme na Slovensku, o možnostiach štúdia rómskeho jazyka na Slovensku.

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, cvičenia, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o postavení rómskeho jazyka vo vzdelávacom systéme na Slovensku, o školách, kde sa vyučuje rómsky jazyk, kedy bola prijatá pravopisná norma rómskeho jazyka, kedy prebehla štandardizácia rómskeho jazyka na Slovensku. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, ak to nie je možné, tak skúsiť pochopiť zmysel textu bez tohto slova alebo si slovo nájdu v slovníku v záverečnej časti 11. lekcie. Po prečítaní textu žiaci samostatne utvoria odpovede na otázky v 2. cvičení zamerané na zistenie úrovne porozumenia textu a rozvoj tvorivého myslenia žiakov. Potom vyzvaní žiaci prezentujú svoje odpovede a ostatní žiaci ich prípadne dopĺňajú.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Andro savo berš kerďa e Milena Hübschmannovo romaňa čhibakeri kodifikacija?/V ktorom roku urobila Milena Hübschmannová kodifikáciu rómskeho jazyka?
2. Pre savo dijalektos sas kerde o pravidli perdal romaňa čhibakero lekhaviben?/Ktorý dialekt sa stál základom rómskeho pravopisu?
3. Andro savo berš udžanle le Romenge pro Slovačiko romaňi nacija?/V ktorom roku bola na Slovensku uznaná rómska národnostná menšina?
4. Save beršestar pes šaj pro Slovačiko sikh'arel e romaňi čhib andro sikhad'a?/Od ktorého roku sa vyučuje rómsky jazyk v školách?
5. Andre save sikhad'a sikh'on akana o sikh'uvne e romaňi čhib?/V ktorých školách sa dnes vyučuje rómsky jazyk?
6. Phen pal tiri god'i, kampil le romane čhavage te sikh'ol lengeri dakeri čhib?/Povedz svoj názor, je potrebné, aby sa rómske deti učili svoj materinský jazyk?
7. Phen, soske but terne Roma akana na kamen te vakerele romanes?/Povedz, prečo dnes veľa mladých Rómov nechce rozprávať rómsky?

D1 Moderno sikhad'i tel o Tatri/Moderná škola pod Tatrami

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, frontálna práca, čítanie s porozumením, samostatná práca. V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o súkromnej strednej odbornej škole v Kežmarku, o atraktívnych učebných odboroch, ktoré škola poskytuje hlavne rómskym žiakom, o aktivitách a úspechoch školy.

Pomôcky:

učebnica, interaktívna tabuľa, obrázkový materiál, pracovný zošit

Návrh na prácu s učebným textom:

Vyzvaní žiaci čítajú text o súkromnej strednej odbornej škole v Kežmarku. Žiaci sa snažia význam nových slov odhadnúť, alebo nové výrazy objasní učiteľ. Po prečítaní textu žiaci samostatne utvoria odpovede na otázky zamerané na zistenie úrovne porozumenia textu a rozvoj tvorivého myslenia žiakov. Potom vyzvaní žiaci prezentujú svoje odpovede a ostatní žiaci ich prípadne dopĺňajú.

Návrh otázok na zistenie úrovne porozumenia textu:

1. Save artikañibnaskere obora sikh'l'on o sikh'l'uvne andre sikhad'i?/Ktoré umelecké odbory sa učia žiaci v tejto škole?
2. So organizinel e sikhad'i sako berš Kežmarkoste andro burkos?/Čo organizuje škola každý rok v Kežmarku na hrade?
3. Šaj peske keren o sikh'l'uvne e maturita pre adi sikhad'i?/Môžu si žiaci urobiť na tejto škole maturitu?
4. Savo sikh'l'uvibnaskero oboris hin andre sikhad'i bares interesantno u soske?/Ktorý učebný odbor je v škole veľmi zaujímavý a prečo?
5. Kaj sikhavel e sikhad'i peskere uravibnaskere keribena?/Kde prezentuje škola svoje odevné výrobky?

E Romaňi čhib sar literarno čhib/Rómsky jazyk ako literárny jazyk

Metódy a formy práce:

motivačný rozhovor, kolektívna práca, samostatná práca.

V motivačnej časti hodiny učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny – získať poznatky o živote a literárnej tvorbe Gejzu Demetera. Potom si žiaci samostatne prečítajú príbeh Stavka/Stávka v textovej prílohe učebnice a pokúsia sa prerozprávať obsah prečítaného príbehu a tiež vyjadriť svoje pocity a zážitky.

Návrh otázok na upevnenie učiva:

1. Kaj ul'il'a o Geza Demeter?/Kde sa narodil Geza Demeter?
2. Savi buči kerelas leskero phuro dad?/Akú prácu vykonával jeho starý otec?
3. Savi sikhad'i agorind'a?/Ktorú školu ukončil?
4. Ko les l'igend'a ko irišagos?/Kto ho priviedol k písaniu?
5. Savi tema sas šerutňi andre leskere literarna buťa?/Ktorá téma bola hlavná v jeho literárnej tvorbe?